Ազգ
Azg
armenian daily
11 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2001 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 227 (243

Ժնեւի կանտոնի կառավարությունը պաշտոնապես ճանաչեց Հայոց ցեղասպանությունը

ԺՆԵՎ, 10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Դեկտեմբերի 10-ին, Ժնեւի Հանրապետության եւ կանտոնի կառավարությունն ընդունեց հայտարարություն, որով պաշտոնապես ճանաչեց 1915 թ. Հայոց ցեղասպանությունը: Ըստ ԱԳՆ հասարակայնության հետ հարաբերությունների վարչության տեղեկատվության, կառավարության բոլոր անդամների կողմից ստորագրված հայտարարությունում մասնավորապես ասվում է. «Ժնեւը մաղթում է, որ թուրք եւ հայ ժողովուրդների միջեւ տեւական խաղաղություն հաստատվի, խաղաղություն, որը չի կարող հիմնվել պատմության փաստերը թաքցնելու վրա, մի բան, որը մեծապես վնասում է հայերի եւ թուրքերի միջեւ հարաբերությունների զարգացմանը:

Հայոց ցեղասպանության ճանաչման վերաբերյալ այս հայտարարությունը ոչ մի կերպ ուղղված չէ Թուրքիայի դեմ, որը, ինչպես Գերմանիան արեց հրեա ժողովրդի հանդեպ, նույնպես կարող է ընդունել անցյալի իր ոճիրները՝ հայ ժողովրդի հետ կառուցելով պատմական ճշմարտության վրա հիմնված խաղաղ հարաբերություններ: Ճանաչելով 1915 թ. Հայոց ցեղասպանությունը, Ժնեւը դասվում է այս ոճիրը ճանաչած բազմաթիվ երկրների, Միավորված ազգերի կազմակերպության եւ Եվրոպական խորհրդարանի երկար շարքում՝ հարգելով ցեղասպանության վերաբերյալ միջազգային դրույթները»: Տես ➧ էջ 2

ԱՐՑԱԽ

Անկախության հանրաքվեի այսօրվա դասերը

10 տարի առաջ Ղարաբաղը քվեարկեց անկախության օգտին

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Ստեփանակերտ

1991 թ. դեկտեմբերի 10-ին տեղի ունեցած հանրաքվեում Ղարաբաղի ժողովուրդը մեծամասնաբար քվեարկեց ԼՂՀ անկախության օգտին: Հանրաքվեին մասնակցած 108.736 քաղաքացիներից, որը կազմում է ընտրողների ընդհանուր թվաքանակի 82,2 տոկոսը, անկախությանը դեմ քվեարկեց միայն 24 հոգի: Ադրբեջանական զինված կազմավորումների արձակած հրթիռների ու արկերի տարափի տակ տեղի ունեցած համաժողովրդական հանրաքվեն ամրագրեց երկրորդ հայկական պետության գոյությունը: Հայաստանի հետ վերամիավորման գաղափարից հրաժարվելը, սակայն, սխալ պահին ճարահատ քայլ չէր, այլ քաղաքական նոր իրողությունների արդյունք: Միավորման գաղափարը մնաց իբրեւ նպատակ, որը ծնունդ էր առել ոչ թե 88-ի փետրվարին, այլ դրանից էլ ավելի վաղ՝ խորհրդային կայսրության ստեղծումից ի վեր: Իսկ անկախության հռչակումն արդարացված միջոց էր ադրբեջանական ծանր լծից ազատվելու համար: Թե՛ քաղաքական եւ թե՛ իրավական առումներով ԼՂՀ-ի ստեղծումն օրինաչափ էր: Հենց այս պետականության փաստի վրա, ընդամենը երեք ամիս հետո, ձեւավորվեց ԵԱՀԿ Մինսկի խումբը, որի պարբերական այցերը Ստեփանակերտ եւ ուղղակի շփումները ԼՂՀ իշխանությունների հետ արդեն իսկ վկայում են ԼՂՀ համապատասխան կառույցների ճանաչումը նրանց կողմից: Թող սա չանվանենք ԼՂՀ միջազգային ճանաչում, պարզապես բավարարվենք առայժմ աշխարհի հզոր տերությունների՝ Ռուսաստան, ԱՄՆ, Ֆրանսիա, «Ղարաբաղի ինքնիշխանության հանդուրժում» ձեւակերպմամբ: Ի՞նչ է փոխվում դրանից. թվում է՝ ոչինչ: Տես ➧ էջ 3

ԱՅՑ

Սբ. Էջմիածնում օրհնված մյուռոնը հասցվեց Երուսաղեմ

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄ, 10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Դեկտեմբերի 6-9-ը Երուսաղեմում էին գտնվում ՀՌԱԿ վարչության ատենապետ եւ Ազգային-եկեղեցական ժողովի պատգամավոր Ռուբեն Միրզախանյանն ու ՀՌԱԿ «Այգեստան» ակումբի նախագահ Արմեն Ստեփանյանը: Այցի նպատակն էր կուսակցության եւ տեղի ՀԵՄ կազմակերպության հիմնադրման 80-ամյակի միջոցառումներին մասնակցելը:

Դեկտեմբերի 10-ին տեղի ունեցած հանդիսավոր հավաքին, որին ներկա են եղել նաեւ Երուսաղեմի միաբան հոգեւորականներն ու Թորգոմ արք. Մանուկյան պատրիարքը, ելույթ է ունեցել Ռ. Միրզախանյանը՝ անդրադառնալով Հայաստանի ներքին կյանքին: Մասնավորապես նա կարծիք է հայտնել, թե սխալ է մամուլի, այդ թվում՝ Սփյուռքի որոշ թերթերի այն տեղեկությունը, թե արտագաղթի պատճառով Հայաստանում մնացած մարդկանց թիվը հասել է կրիտիկական սահմանի:

Հավաքին ունեցած ելույթում Թորգոմ պատրիարքը բոլոր կուսակցություններին արդյունավետ աշխատանքի եւ հանդուրժողականության կոչ է արել:

Ի դեպ, ՀՌԱԿ անդամները Հայաստանից իրենց հետ Երուսաղեմ էին բերել սեպտեմբերի 22-ին Մայր աթոռ Էջմիածնում օրհնված մյուռոնը, որը նոյեմբերի 9-ին Սբ. Հակոբ Մայր վանքում ներկայացվել է տեղի հայերին:

Ծեծկռտուք Նինոծմինդայում

Սամցխե-Ջավախք երկրամասի Նինոծմինդա հայաբնակ քաղաքում կիրակի օրը տեղի երիտասարդների միջեւ տեղի է ունեցել զանգվածային ծեծկռտուք, որի ընթացքում ինչ-որ մեկը նռնակ է նետել: «Ինտերֆաքսը», հղում անելով Սամցխե-Ջավախքի վարչակազմին, նշում է, որ նռնակի պայթյունից վիրավորվել է 13 երիտասարդ: Նինոծմինդա են ուղարկվել միլիցիայի լրացուցիչ ստորաբաժանումներ:

Ռուս դեսպանը հանգստացնում է ադրբեջանցիներին

ԲԱՔՈՒ, 10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ադրբեջանում Ռուսաստանի դեսպան Նիկոլայ Ռյաբովը պարապ բան է համարել այն հաղորդումները, որ դեկտեմբերի 6-ին Դաշնության խորհրդի վավերացրած օրենքը այլ պետության ՌԴ կազմում ընդունելության մասին սպառնում է Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականությանը, հաղորդում է «ԹՐԵՆԴ» գործակալությունը: Ինչպես հայտարարել է Ն. Ռյաբովը, այն ենթադրությունները, որ նման օրենքի ընդունումը թույլ է տալիս Լեռնային Ղարաբաղին մտնել ՌԴ կազմի մեջ, «կարող են հորինել միայն ադրբեջանա-ռուսական հարաբերությունների թշնամիները, չկամեցողները»: Դեսպանն ասել է, որ խոսքը միանգամայն քաղաքակիրթ նորմի մասին է, որ ի սկզբանե ամրագրվել է ՌԴ Սահմանադրության մեջ: Ըստ նրա, գործնականորեն ցանկացած դաշնային պետություն իր սահմանադրության մեջ ունի այդպիսի նորմ: «Ինչ վերաբերում է կոնկրետ Ռուսաստանին, նրա օրենքներին, այդ թվում եւ վավերացված օրենքին, ապա խոսքը պետության կամավոր համաձայնության մասին է, այլ ոչ թե պետության ինչ-որ մի մասի, ինչպիսին Լեռնային Ղարաբաղն է: Եվ այստեղ լիովին բացառված է ամեն տեսակ շահարկում այդ հարցով», ընդգծել է դեսպանը:

Ալիեւը կայցելի Իրան

ԲԱՔՈՒ, 10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Իրանը ճանաչում է եւ կճանաչի Ադրբեջանի անկախությունը եւ ՄԱԿ-ում ղարաբաղյան հարցով քվեարկության ժամանակ կզորակցի Ադրբեջանին: Համաձայն Բաքվի «Էխո» թերթի հաղորդման, այս մասին հայտարարել է Ադրբեջանում Իրանի դեսպան Ահադ Ղազաին: Ա. Ղազաին հայտնել է նաեւ, որ փաստաթղթերի պատրաստման աշխատանքը, որ նախատեսվում է ստորագրել Իրանում Ալիեւի այցի ընթացքում, ավարտված է: Հեյդար Ալիեւը իր հերթին հայտարարել է, որ Իրանը համարում է Ադրբեջանին բարեկամական պետություն եւ պատրաստ է պաշտոնական այց կատարել Իրան Ռամազան ամսվա ընթացքում:

Նավթի բարելը 24 դոլարից ցած՝ Ադրբեջանը կկորցնի հսկայական գումարներ

Նավթի միջինացված միջազգային գնի՝ բարելը 24 դոլարից ցած յուրաքանչյուր դոլարի պարագայում Ադրբեջանի նավթը շահարկող կոնսորցիումը, ներառյալ ադրբեջանական SOCAR-ը, կկորցնի 375 միլիոն դոլար տարեկան: Այս մասին կանխատեսումն է կատարել միջազգային վերոհիշյալ կազմակերպությունն անցյալ ուրբաթ օրը Բաքվի մամուլին տված հայտարարության մեջ: 2005-2025 թվականներին, որը վերոհիշյալ կոնսորցիումի նախատեսված եկամուտի ժամանակաշրջանն է համարվում, 20 տարում Ադրբեջանի կորուստները կկազմեն 1,25 միլիարդ դոլար՝ միջազգային վերոհիշյալ գնի՝ բարելը 24 դոլարից նվազ յուրաքանչյուր դոլարի դիմաց:

Այս օրերին միջազգային շուկայում նավթի գների անկումը շարունակվելու պարագայում ստացվում է, որ փոքրանա շահարկող կոնսորցիումի ներդրումների ու շահի միջեւ տարբերությունը:

Հիշեցնենք, որ ներդրումները կլանելու են հետագա եկամուտների 31 տոկոսը, ներառյալ SOCAR-ինը, մինչ օտար ընկերությունների եկամուտները հավելյալ վաճառքի դեպքում կազմելու են 33 տոկոս, իսկ Ադրբեջանինը՝ 36 տոկոս:

Քաթարում սկսվեց Արաբական լիգայի համաժողովը

Կիրակի օրը Քաթարում սկսվեց Արաբական լիգայի համաժողովը, որին մասնակցում են, բացի արաբական երկրներից, 9 ոչ անդամ արեւմտյան երկրների ներկայացուցիչներ եւ արաբական երկրների արտգործնախարարներ: Սիրիայի արտգործնախարար Ֆարուք ալ Շաարան նշել է, որ ինքը մեծ հույսեր է կապում այս համաժողովի հետ, որի ավարտին կընդունվեն կարեւոր որոշումներ Պաղեստինի ինքնավարության դեմ ուղղված Իսրայելի վերջին ոտնձգությունների հարցի վերաբերյալ: Նա մեղադրել է Իսրայելին լայնածավալ ռազմական գործողություններ սկսելու մեջ՝ դրանք որակելով ահաբեկչական գործողություններ, որոնց աջակցում է Մ. Նահանգները: Նրա համոզմամբ, համաժողովի մասնակիցները կցուցաբերեն միասնական դիրքորոշում Իսրայելի զավթողական քաղաքականության, ահաբեկչության եւ ոտնձգությունների հարցերում:

Լիբանանի «Ալ Մուստաքբալ» թերթը հաղորդում է, որ արեւմտյան երկրները կգործադրեն բոլոր ջանքերը՝ ապահովելու Պաղեստինի ինքնավարության առաջնորդ Յասեր Արաֆաթի մասնակցությունը համաժողովին: Քաթարի ղեկավարներն արդեն մի քանի օր բանակցություններ են վարում Մ. Նահանգների վարչակարգի եւ Եվրամիության հետ՝ նրանցից պահանջելով ճնշում գործադրել Իսրայելի վարչապետ Արիել Շարոնի վրա եւ թույլատրել Արաֆաթին մասնակցելու համաժողովին:

Ռ. Պ.

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Թուրքիայի կառավարությունը ԱՄՆ-ից Ադրբեջան-Նախիջեւան ցամաքային ճանապարհ է պահանջում

Անկարան դա համարում է Հայաստանի՝ շրջափակումը վերացնելու նախապայման

ԱՄՆ պետքարտուղար Քոլին Փաուելը վերջերս Անկարայում՝ թուրքական իշխանությունների հետ բանակցություններում, ի թիվս այլ հարցերի, քննարկել է հայ-ադրբեջանական եւ հայ-թուրքական հարաբերությունների հեռանկարը: Պաշտոնական այցելության նախօրեին կոնգրեսականներ Ջո Նոլենբերգը եւ Ֆրանկ Փալոնը ԱՄՆ պետքարտուղարին նամակով հորդորել էին Անկարայի իշխանություններից պահանջել Հայաստանի ապաշրջափակումը:

Թուրքիայի վարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթն անցնող շաբաթավերջին մամլո ասուլիսում պատասխանելով, թե «Փաուելի հետ հանդիպման ընթացքում քննարկվե՞լ է Հայաստանի շրջափակումը վերացնելու հարցը», ասել է. «Մենք քննարկել ենք ընդհանուր կովկասյան խնդիրներ: Ես նշել եմ, որ Թուրքիայի եւ Հայաստանի միջեւ դիվանագիտական հարաբերություններ կհաստատվեն միայն այն դեպքում, երբ Հայաստանը վերջ տա Ադրբեջանի տարածքների օկուպացիային, բարելավվեն հայ-ադրբեջանական հարաբերությունները»:

Բաքվի «Էխո» օրաթերթը հիշեցնում է, որ վարչապետ Էջեւիթը սկզբունքային դիրքորոշում է արտահայտել նաեւ Անկարայում ԱՄՆ պաշտպանության նախարար Դոնալդ Ռամսֆելդի հետ նոյեմբերին կայացած հանդիպման ընթացքում: Այդ ժամանակ Էջեւիթը Ռամսֆելդին ներկայացրել էր Հայաստանի շրջափակումը վերացնելու երեք նախապայման՝ «օկուպացված ադրբեջանական տարածքների ազատում», փախստականների վերադարձ, Ադրբեջանի եւ Նախիջեւանի միջեւ ցամաքային ճանապարհի տրամադրում:

տեղական

Կարեն Հունանյանը «խլում» է եղբոր հեղինակային իրավունքները

Ամբաստանյալը երեկ պատասխանում էր մեղադրական կողմի հարցերին

«Հոկտեմբերի 27»-ի գործով դատավարության երեկվա նիստում մեղադրական կողմը հարցաքննում էր ամբաստանյալ Կարեն Հունանյանին: Հարցերի գերակշիռ մասին ամբաստանյալը չէր պատասխանում, հաճախ էլ նրա պատասխանները խուսափողական էին, հարցի բովանդակության հետ առնչություն չունեցող: Տեղի-անտեղի հրաժարվելով պատասխանել հարցերին ամբաստանյալն ի վերջո «հասավ» անցանկալի արդյունքի, քանզի ակամա ստեղծեց այնպիսի տպավորություն, ասես պարզապես վախենում է մյուս ամբաստանյալների ներկայությամբ մի ավելորդ բառ, վիճելի ցուցմունք հնչեցնել: Պատահական չէ, որ ամբաստանյալը հաճախ չէր ցանկանում պատասխանել հենց այն հարցերին, որոնք առնչվում էին իր զինակից ընկերներին, նրանց հետ հարաբերություններին, հատկապես նրանց վերաբերող դրվագներին: Այս պահին թերեւս արժե հիշել դատավարության վերջին էջերից մեկը, երբ տուժողների փաստաբանները միջնորդությամբ հանդես եկան, ինչ-ինչ մտավախություններից ելնելով առաջարկեցին ամբաստանյալ Կ. Հունանյանի հարցաքննությունն անցկացնել առանց մյուս ամբաստանյալների ներկայության: Միջնորդությունը, սակայն, չբավարարվեց, եւ լավատեսորեն հուսանք, որ այդ փաստը որեւէ կերպ չի անդրադառնա հարցաքննության արդյունքին:

Հարցաքննության ընթացքում նրա հնչեցրած պատասխաններն ու մտքերը, առհասարակ կեցվածքն ասես լինեին անհաջող ընդօրինակումը Նաիրի Հունանյանի կերպարի ու գաղափարների: Կ. Հունանյանն այնքան էր տարվել եղբորն ընդօրինակելու մարմաջով, որ իր ցուցմունքներում սեփական անձին ու գրչին էր վերագրում արարքներ ու մտքեր՝ բացահայտորեն եղբորը պատկանող (հենց միայն վերջինիս ցուցմունքներն այդ են վկայում): Թեպետ Կարենի կողմից Նաիրիի ծրագրի ու մտքերի մասնակի «սեփականաշնորհումը» կարող է այլ բացատրություն ունենալ. գուցե նա փորձում է նվազեցնել եղբոր մեղքի բաժինը: Ամեն դեպքում մեղադրող Ավետիսյանի՝ այդ առնչությամբ իրեն ուղղած հարցերին ամբաստանյալը միանշանակ էր պատասխանում. ինքը Նաիրիից երբեք չի ստացել որեւէ ցուցում, հստակ հրահանգ, այլ ինքնուրույն է գործել, մինչ հոկտեմբերի 27-ը խմբի մյուս անդամների հետ հանդիպելիս ու իրենց ծրագրի առնչությամբ խոսելիս էլ Նաիրիի հրահանգը չի կատարել՝ սոսկ սեփական նախաձեռնությամբ: Ավելին՝ ըստ Կարեն Հունանյանի, ինքը համահեղինակն է այն ծրագրի, օրենքների նախագծերի, մյուս գրավոր նյութերի, որոնք, ինչպես գիտենք Ն. Հունանյանի ցուցմունքներից, վերջինիս սեփական շարադրանքն են: Երբ մեղադրողն ամբաստանյալի ուշադրությունը հրավիրեց այս «փոքրիկ» հակասությանը՝ հարցնելով, թե նրանցից ո՞վ է ստում, ամբաստանյալը պատասխանեց. «Երկուսս էլ ճիշտ ենք...»: Ըստ էության ոչինչ չասող այս պատասխանից հետո էլ ամբաստանյալը «չկարողացավ» հիշել, թե ինքը հատկապես որ օրենքների հեղինակն է: Մեղադրողի մեկ այլ՝ արդեն զենքին առնչվող հարցին ամբաստանյալը պատասխանեց, թե ձեռք բերված զենքի դիմաց Աշոտ Կնյազյանին վճարել է 200 դոլար, ինչպես նաեւ՝ պարտքի մնացորդը հատուցել է 3 լիտր օծանելիքով: Երբ մեղադրողը հարցրեց, թե Կ. Հունանյանը սիրո՞ւմ է ոգելից խմիչք օգտագործել, վերջինս պատասխանեց, որ ոչ: Սակայն, ըստ մեղադրողի հարցի, ամբաստանյալն իրենց ծրագրի իրականացման օրը օղի է հյուրասիրել ամբաստանյալներ Բեջանյանին, Գրիգորյանին, Կնյազյանին: «Այդպիսի լրջության գործ ձեռնարկելուց եւ իրականացնելուց անմիջապես առաջ ինչո՞ւ էիք կոնծել», հարցրեց մեղադրողը: «Դեռ պետք է պարզել՝ խմա՞ծ էինք, թե՞ ոչ», պաշտպանվելու փորձ արեց ամբաստանյալը: «Ուզում եք ասել, որ առհասարա՞կ խմած չէիք», շարունակեց հարցաքննողը: Կ. Հունանյանը փոքր-ինչ մտածեց ու պատասխանեց. «Չեմ պատասխանում...»: Սովորաբար այս տրամաբանության շրջանակներում եւ այս տրամադրությամբ էլ նա իրեն պահում էր ողջ հարցաքննության ընթացքում:

ԱՆՈՒՇ ԲԱԲԱՅԱՆ

ՄԻ՞ԹԵ ՊԵՏԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ՉԳԻՏԻ

Հայաստանում կա՛ չհարկվող ոլորտ

Երեւի այլեւս ոչ ոք չի զարմանում, երբ մեր նախարարները ցանկալին իրականության տեղ են ներկայացնում կամ սքողում են իրենց աշխատանքի բացթողումները: Այդ քայլին է դիմել վերջերս պետական եկամուտների նախարար Երվանդ Զախարյանը «Հայաստանի Հանրապետություն» թերթին տված հարցազրույցում: Թղթակցի այն հարցին, թե կա՞ն ոլորտներ, որոնցով զբաղվող ձեռնարկությունները հարկեր չեն վճարում կամ ակնհայտորեն քիչ են վճարում, նախարարը բառացիորեն պատասխանում է, որ ընդհանրապես չհարկվող ոլորտ Հայաստանում գրեթե չկա, եւ ավելացնում է, որ կան ոլորտներ, որտեղից չի հաջողվում ակնկալվող հարկային մուտքեր ունենալ:

Իրականում գոյություն ունի առնվազն մեկ ոլորտ, որն ընդհանրապես չի հարկվում: Դա տոնավաճառային առեւտուրն է: Մինչդեռ այս ոլորտը նախարարը չի նշել անգամ ակնկալվածից քիչ հարկային մուտքեր ունեցող ոլորտների շարքում: Մերկապարանոց չերեւալու համար ասվածը հիմնավորենք փաստերով, որոնք արտացոլում են այս ոլորտում 2000 թ. տիրող վիճակը: 2001 թ. տվյալները դեռեւս ամփոփված չեն, եւ բացի այդ, անցնող մեկ տարվա ընթացքում վիճակն այստեղ անփոփոխ է: Նշենք նաեւ, որ ներկայացվող թվերը բացառապես պաշտոնական են: Մինչդեռ իրական պատկերը շատ ավելի աղետալի է:

Այսպիսով, համաձայն պետական եկամուտների նախարարության տվյալների, Հայաստանի 97 տոնավաճառներից 2000 թ. պետբյուջե է մուտք գործել ընդամենը 1,5 մլրդ դրամ: Դրանք այն հաստատագրված վճարներն են, որ առեւտրի համար վարձակալության տրված տարածքներից տոնավաճառի սեփականատերը վճարում է պետբյուջե: Այդ գումարը կազմում է 125 դրամ օրական 1 քմ համար: Այն, որ այս գումարը ծիծաղելիորեն քիչ է, ակնհայտ է թեկուզ այն բանից, որ տոնավաճառի սեփականատերը նույն 1 քմ-ի համար օրական ստանում է 125 դրամն առնվազն 20 անգամ գերազանցող գումար: Սակայն սա էլ մի կողմ թողնենք:

Անդրադառնանք շրջանառությանը, ավելի ճիշտ՝ պաշտոնապես արձանագրված շրջանառությանը: Համաձայն ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության 2000 թ. սոցիալ-տնտեսական վիճակին վերաբերող զեկույցի, տոնավաճառներում ապրանքաշրջանառությունը կազմել է 135 մլրդ 691 մլն դրամ կամ ընդհանուր ապրանքաշրջանառության 32 տոկոսը: Սակայն որեւէ մեկը թող զուր չփորձի պարզել, թե որքա՞ն հարկային մուտքեր են ստացվում այս շրջանառությունից, քանզի այդպիսիք պարզապես գոյություն չունեն: Սա անգամ ստվերային շրջանառություն չի կարելի անվանել, որովհետեւ ստվերային է համարվում այն շրջանառությունը, որը պետությունը չի կարողանում հայտնաբերել եւ հարկել: Մինչդեռ այս դեպքում պետությունը տեղյակ է այդ շրջանառության մասին, պաշտոնական վիճակագրական տվյալներ ունի եւ հրապարակում է դրանք, սակայն չի հարկում: Այն դեպքում, երբ տոնավաճառներից դուրս ապրանքաշրջանառությունը հարկվում է: Հարց է առաջանում՝

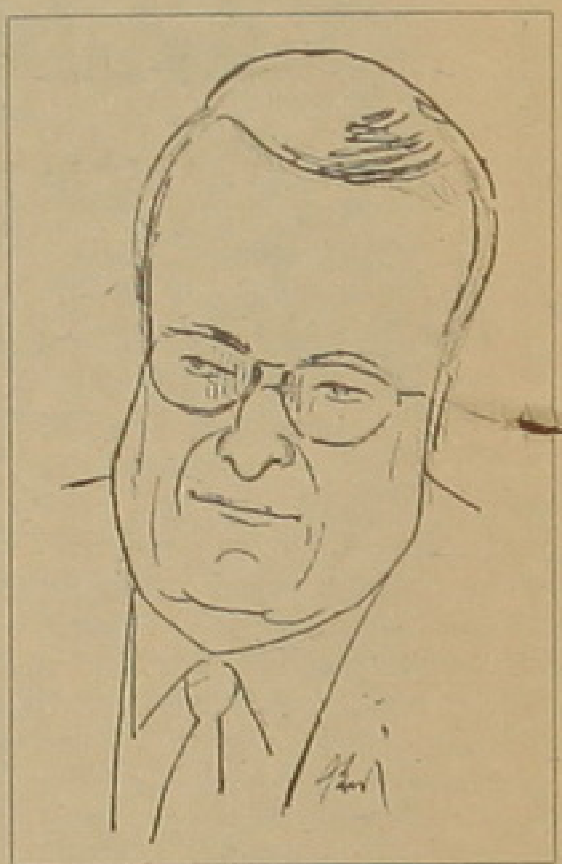

մի՞թե պետական եկամուտների նախարարը չգիտեր այս մասին: Անկասկած՝ գիտեր: Անգամ նախարարության կողմից օրենքի նախագիծ էր ներկայացվել «Առեւտրի իրականացման վայրերի մասին», որտեղ կանոնակարգվում էր այս խնդիրը: Սակայն, չգիտես ինչու, հարցազրույցում Երվանդ Զախարյանն այս մասին եւս ոչինչ չի ասում: Վերոնշյալ օրենքը նախատեսվում էր ընդունել մինչեւ 2002 թ. հունվարի 1-ը, երբ այն պետք է ուժի մեջ մտներ:

Երվանդ Զախարյանի նման մոտեցման տրամաբանությունը հասկանալի է դառնում, երբ ծանոթանում ես Ազգային ժողովի դեկտեմբերի 12-ին հրավիրվելիք արտահերթ նիստի օրակարգին: 2002 թ. պետական բյուջեի, տնտեսական մի շարք օրենքների շարքում հիշատակված օրենքի նախագիծն ընդգրկված չէ: Սա նշանակում է, որ հերթական անգամ տոնավաճառների հարկման հարցը հետաձգվում է, հերթական անգամ գերհզոր կլաններն իրենց կամքն են թելադրում պետական իշխանությանը: Նման պարագայում ի՞նչ է մնում անելու պետական եկամուտների նախարարին, եթե ոչ սեփական անզորությունը թաքցնել եւ ապատեղեկատվություն հաղորդել:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ժնեւի կանտոնի կառավարությունը պաշտոնապես ճանաչեց Հայոց ցեղասպանությունը

Սկիզբը էջ 1

Նշենք, որ դեռեւս 1998 թ. հունիսի 25-ին Ժնեւի խորհրդարանն ընդունել էր 357-րդ բանաձեւը Հայոց ցեղասպանության ճանաչման վերաբերյալ, որտեղ քննադատում էր դարասկզբի ցեղասպանությունը եւ կոչ անում Շվեյցարիային դրսեւորել կամք եւ, հետեւելով 1948 թ. դեկտեմբերի 9-ի ցեղասպանության կանխարգելման կոնվենցիային, արտահայտել հստակ դիրքորոշում հայ ժողովրդի դեմ իրականացված ոճրի հանդեպ:

Ժնեւի իշխանություններն այսպիսով ոչ միայն իրենց համակրանքն են արտահայտում հայ ժողովրդի հանդեպ, այլեւ «պատրաստ են աշխատանք տանել, որպեսզի միջազգային համայնքն ընդունի այն, ինչ կատարվել է Օսմանյան Թուրքիայում»:

Այսօր այս կապակցությամբ կառավարություն էին հրավիրվել Ժնեւում ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչության եւ հայ համայնքի անդամներ: Ժնեւի ՄԱԿ-ի գրասենյակում ՀՀ մշտական ներկայացուցիչ Կ. Նազարյանը Հռչակագրի ընդունումից հետո հանդես եկավ խոսքով, որտեղ մասնավորապես ասվում է. «Հայաստանի Հանրապետությունը եւ հայ ժողովուրդը բարձր են գնահատում Ժնեւի Հանրապետության եւ կանտոնի կողմից ընդունված Հռչակագիրը, որը ժողովրդավարության արժեքների հաղթանակն է անպատժելիության եւ ժխտողականության հանդեպ: Սա կարեւոր քայլ է 1915 թ. Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման ուղղությամբ, ոճիր, որը պատճառ դարձավ Օսմանյան կայսրությունում բարբարոսաբար սպանված մեկուկես միլիոն անմեղ զոհերի: Ցեղասպանությունն արդեն իսկ բազմաթիվ չարիքներ է պատճառել աշխարհի շատ ազգերի: Այս ոճիրը սարսափեցնող հաճախականությամբ իր դրսեւորումն է ունեցել աշխարհի տարբեր մասերում՝ պատճառ հանդիսանալով միլիոնավոր զոհերի: Վստահաբար կարող եմ փաստել, որ այս Հռչակագիրը Ժնեւը դասում է մյուս առաջատար ժողովրդավարությունների շարքին, որոնք արդեն պաշտոնապես ճանաչել են Հայոց ցեղասպանությունը՝ դրանով իսկ միացնելով իրենց ջանքերը միջազգային հանրությանը՝ կանխարգելելու եւ արմատախիլ անելու այն աշխարհի բոլոր ծայրերում: Նշանակալի է նաեւ, որ Հայոց ցեղասպանության ճանաչումը համընկնում է 1948թ. դեկտեմբերի 10-ին ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների համընդհանուր Հռչակագրի ընդունման հոբելյանի հետ: Ժնեւի կողմից Հայոց ցեղասպանության ճանաչումը կարեւոր ուղերձ է մյուս կանտոններին եւ հատկապես Շվեյցարիայի ֆեդերալ իշխանություններին: Մենք ողջունում ենք խաղաղության, մշակութային բազմազանության եւ մարդու իրավունքների կենտրոն Ժնեւի վճռականությունը եւ հաստատակամությունը եւ կոչ ենք անում մյուս կառավարություններին եւ խորհրդարաններին հետեւել օրինակելի որոշմանը»:

Ժնեւի կառավարության կողմից այս քայլը նաեւ շվեյցարահայ համայնքի երկար տարիների ընթացքում երկրի քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական եւ մշակութային կյանքում ակտիվ ներգրավվածության արդյունքն է: Լինելով միջազգային քաղաքական անցուդարձի կենտրոն՝ Ժնեւը եւս մեկ անգամ հավաստեց մարդու իրավունքների պաշտպանության հանդեպ իր կամքն ու հավատարմությունը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԱ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրահավաք ծառայութիւն / հեռ. 529353
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը
«Ազգ» թերթի
Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

Դեկտեմբերի 8-ին Երեւանում ֆինանսական ու տնտեսական փոխհարաբերությունների խորացման հարցերը քննարկեցին Հայաստանի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը եւ Ռուսաստանի Կենտրոնական բանկի նախագահ Վիկտոր Գերաշչենկոն: Ինչպես մամլո ասուլիսում հայտնեց Հայաստանի Կենտրոնական բանկի նախագահ Տիգրան Սարգսյանը, հանդիպման ժամանակ քննարկվել են բանկային հսկողության ոլորտում երկու պետությունների համագործակցությանը, ինչպես նաեւ առաջա Միջպետական բանկին առնչվող հարցեր, քանի որ Հայաստանն այդ բանկի հիմնադիրներից մեկն է, իսկ Վ. Գերաշչենկոն Միջպետբանկի խորհրդի նախագահն է:

Հայ-ռուսական բանկային համագործակցություն

Հայաստանի Կենտրոնական բանկում ելույթ ունենալով համատեղ մամլո ասուլիսում, Վ. Գերաշչենկոն նշեց, որ Ռուսաստանի ԿԲ-ն Միջպետական բանկի շրջանակներում ակտիվ աշխատանք է կատարում ԱՊՀ երկրների կենտրոնական բանկերի հետ եւ պատրաստ է իր փորձը փոխանցել: Նա նաեւ հայտնեց, որ ներկայումս հսկողական բարդ պահանջների նոր բլոկ է մշակվում «փողերի լվացմանն» առնչվող օրենսդրությունների լույսով:

Նրա կարծիքով, հայ-ռուսական բանկային համագործակցությունն այդ ոլորտում կարող է լինել առաջնային: Տ. Սարգսյանն ավելացրեց, որ ռուսաստանցի մասնագետների օգնության շնորհիվ հաջողվել է Հայաստանում բացահայտել բանկերի մի քանի խախտումներ եւ կանխել երկրի բանկային համակարգին սպառնացող բավական լուրջ վտանգներ: Նրա խոսքերով, «կյանքը ցույց տվեց, որ այդ արդյունավետ համագործակցությունն արդեն այսօր տալիս է ինչ-որ դրական արդյունքներ»:

Վիկտոր Գերաշչենկոն դեմ արտահայտվեց «երկրում բանկային հատվածի թռիչքային-հեղափոխական զարգացմանը», մեկնաբանելով դեկտեմբերի 7-ին ՌԴ վարչապետի ստորագրած բանկային համակարգի բարեփոխման հայեցակարգը:

Ռուսաստանի Կենտրոնական բանկի ղեկավարն իր մերժումը պատճառաբանեց նրանով, որ «այդ հատվածում 41 տարի աշխատելով, երբեմն չենք հասկանում երիտասարդների խելահեղությունները. նրանք երկրորդ անգամ Ռուսաստանի կառավարությունում ունեն իրենց նոր ազատական գաղափարները, որոնք այնքան էլ չեն համընկնում կյանքի պահանջներին»: Նրա կարծիքով, «հարձակումներ են կատարվում ԿԲ-ի անմեղության եւ անկախության վրա»: Դրա հետ մեկտեղ Ռուսաստանի ԿԲ-ի ղեկավարը հայտնեց, որ ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինն իրեն անձամբ ասել է, թե «Կենտրոնական բանկը արհեստական մարմին, որը գոյություն չունի քաղաքակիրթ որեւէ շուկայական տնտեսության մեջ, մենք կարող ենք հասնել նաեւ Սահմանադրական դատարանին», հայտարարեց նա: Նրա խոսքերով, «կստեղծվի մեծ աղբանոց, եթե չընդունվեն ճիշտ որոշումներ եւ «Կենտրոնական բանկի մասին» օրենքը չվերադարձվի առաջին ընթերցման»: «Մենք գտնում ենք, որ ծախսերի նախահաշվի հաստատումը բանկի առանձնաշնորհն է բոլոր երկրներում: Դա Կենտրոնական բանկի անկախության մի մասն է», հայտարարեց նա, միաժամանակ ավելացնելով, որ ինքը դեմ չէ «ինչ-որ մեկի կողմից ԿԲ-ի ստուգմանը»:

թույլ չի տա իրեն վիրավորել»: «Ես կարծում եմ, մենք կպաշտպանենք այն հիմնական սկզբունքները, որոնք գոյություն ունեն մեր երկրի օրենսդրության մեջ, քանի որ ներկա պայմաններում հետ գնալը պարզապես հիմարություն է», ավելացրեց նա:

Խոսելով Ռուսաստանի Պետդումայի հետ իր փոխհարաբերությունների մասին, Վ. Գերաշչենկոն նշեց, որ «1989 թ.-ից սկսած Պետդումայի կազմը, ցավոք, տարեցտարի չի բարելավվում»: Նրա խոսքերով, օրենսդրական գործունեությամբ զբաղվելու փոխարեն Պետդուման փորձում է այս կամ այն օրենքի միջոցով փոխարինել սահմանադրության որոշակի կանխադրույթներ:

«Երբ պատգամավորները փորձում են իրացնել օրենք «Կենտրոնական բանկի մասին» եւ ստեղծել ինչ-որ

Պատասխանելով հունվարի 1-ից Ռուսաստանում եվրոյի հնարավոր շրջանառությանը վերաբերող հարցին, Վ. Գերաշչենկոն հավաստեց, որ Ռուսաստանի արտաքին առեւտրում հաշվարկների 95 տոկոսը կատարվում է դոլարով եւ ելնելով դրանից Ռուսաստանի ԿԲ-ի պահուստների 92-93 տոկոսը դոլարային է: Նրա խոսքերով, մասնակիորեն կլինի տեղաշարժ եվրոյի կողմը, այդ թվում հաշվարկներում, երբ եվրոն որպես կանխիկ արժույթ արդեն կհայտնվի ռուսաստանցի գործարարների գրպաններում:

ՏԻԳՐԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Հայաստանում Ինտերֆաքսի սեփ. թղթակից

Նոր հուշադրամներ՝ «Հայոց պետականություն» եւ «Եվրախորհուրդ»

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ Կենտրոնական բանկը տեղեկացնում է, որ 2001 թ. դեկտեմբերի 10-ից շրջանառության մեջ են դրվել արծաթե երկու նոր հուշադրամներ՝ նվիրված Հայաստանի Հանրապետության անկախության 10-ամյակին եւ Հայաստանի Հանրապետության եվրախորհրդին անդամակցելուն:

«Հայոց պետականություն - 10» հուշադրամը ՀՀ Կենտրոնական բանկի թողարկած «Հայոց պետականություն» շարքի վեցերորդ հուշադրամն է: Հուշադրամի դիմերեսի դաշտի կենտրոնում Հայաստանի Հանրապետության զինանշանն է, եզրաշրթի վերին շրջագծով «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ» հայերեն մակագրությունն է, որից ներքեւ՝ թողարկման տարեթիվը՝ «2001»: Զինանշանից ներքեւ երկու տողով անվանական արժեքի մակագրությունն է՝ «500» եւ «ԴՐԱՄ»: Հուշադրամի դարձերեսին պատկերված է Կառավարության տան շենքը, որից աջ զետեղված է «10 ՏԱՐԻ» մակագրությունը: Շրջագծով եզրաշրթի վերին մասում հայերեն մակագրված է՝ «ՀԱՅՈՑ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ»: եզրաշրթի ներքին մասում ճյուղի պատկեր է: Հուշադրամի երկու երեսները շրջագծով ունեն կետավոր ծեւավորում եւ եզրափակված են երկկողմանի ուռուցիկ եզրաշրթով:

Արծաթե հուշադրամի անվանական արժեքը 500 դրամ է (մետաղի հարգը՝ 925), քաշը 155,5 գ. է, տրամագիծը՝ 63,0 մմ, տպաքանակը՝ 200 հատ., որակը պրուֆ, դրամաշուրթը՝ համարակալված:

Դարձերեսին պատկերված են Եվրախորհրդի լոգոն եւ հավերժության խորհրդանիշի մի մասը: Վերին մասում չորս տողով հայերեն մակագրված է՝ «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎՐԱԽՈՐՀՐԴԻ ԱՆԴԱՄ»:

«Եվրախորհուրդ» հուշադրամի դիմերեսի դաշտի կենտրոնում Հայաստանի Հանրապետության զինանշանն է, եզրաշրթի վերին շրջագծով «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ» հայերեն մակագրությունն է, որից ներքեւ թողարկման տարեթիվը՝ «2001»: Զինանշանից ներքեւ երկու տողով անվանական արժեքի մակագրությունն է՝ «100» եւ «ԴՐԱՄ»: Հուշադրամի երկու երեսները շրջագծով ունեն կետավոր ծեւավորում եւ եզրափակված են երկկողմանի ուռուցիկ եզրաշրթով:

Արծաթե հուշադրամի անվանական արժեքը 100 դրամ է (մետաղի հարգը՝ 925), քաշը 31,1 գ., տրամագիծը՝ 38,0 մմ, տպաքանակը՝ 200 հատ, որակը՝ պրուֆ, դրամաշուրթը՝ համարակալված:

ԵՐԵՎԱՆ

Մարդու իրավունքների օրը ՄԱԿ-ը Հայաստանում հայտարարեց կրթության իրավունքի օր

Մեր դպրոցներում կդասավանդվի մարդու իրավունքներ ճանող առարկա

«2001-ին Հայաստանը զգալի տեղաշարժ գրանցեց մարդու իրավունքների տեսանկյունից՝ դառնալով Եվրախորհրդի անդամ», երեկ նշեց ՀՀ-ում ՄԱԿ-ի մշտական համակարգող, նրա զարգացման ծրագրերի ներկայացուցիչ Ժոել Բուտրուն: Մարդու իրավունքների օրը՝ դեկտեմբերի 10-ը, ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակը եւս նշեց: Միջոցառումը կազմակերպվել էր մեր երկրում ԵԱՀԿ ներկայացուցչության, «Հայաստանի պատանեկան նվաճումներ» կազմակերպության մասնակցությամբ: Վերջինիս ներգրավումը պայմանավորված էր մարդու իրավունքների օրը կրթության իրավունքի տեսակետից նշելու ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակի որոշմամբ:

Բայց, մինչ կրթական շեշտադրումը, թե՛ պրն Բուտրուն, թե՛ ԵԱՀԿ հայաստանյան գրասենյակի ղեկավար դեսպան Ռոյ Ռիվը, թե՛ ՄԱԿ-ի հանրային տեղեկատվության վարչության ներկայացուցիչ Վալերի Տկաչուկն առանձնակի կարեւորեցին այս տարի հերթական անգամ նշվող այս օրը, քանի որ ՄԱԿ-ն ու նրա գլխավոր քարտուղար Կոֆի Անանը հենց այս տարի ստացան Նոբելյան մրցանակ՝ «առավել կազմակերպված եւ խաղաղ աշխարհ ունենալու ջանքերի համար»: Իսկ խաղաղության եւ մարդու իրավունքների փոխկապակցվածությունը ելույթ ունեցող պատասխանատուները կասկածի տակ չառան:

Հայաստանի մասնակցությունն առավել խաղաղ եւ մարդու իրավունքների պաշտպանվածությամբ աշխարհ ունենալու ջանքերին, փաստորեն, շեշտվեց եվրախորհրդին մեր երկրի անդամակցությամբ: Պրն Բուտրուն հիշեցրեց, թե Հայաստանի միջազգային նոր կարգավիճակը բերում է նաեւ պարտավորություններ սահմանադրական, օրենսդրական բարեփոխումների տեսքով՝ մասնավորապես ԶԼՄ-ների, կուսակցությունների, պետական ծառայության, դատաիրավական ոլորտներում: Ի դեպ, հետաքրքրական պիտի լիներ մեր պարտավորությունների մեկամյա ընթացքն ամփոփող հաշվետվությունը 2002-ի հունվարին:

Գալով մարդու իրավունքներից առանձնացված կրթական իրավունքին՝ ՄԱԿ-ի երեւանյան գրասենյակի աջակցությամբ 2001-02 ուսումնական տարում մեր պետության դպրոցական ծրագիր կմտնի «Իրավունք» առարկան: «Դասընթացը կկարդացվի 8, 9, 10-րդ դասարաններում՝ մարդու, քաղաքացիական իրավունքներ, պետություն եւ իրավունք բաժիններով», հայտնեց երեկ միջոցառմանը ներկա ՀՀ գիտության եւ կրթության փոխնախարար Սիդա Թոփուզյանը:

Այս կապակցությամբ դպրոցականների վեց խմբեր՝ «Հայաստանի պատանեկան նվաճումների» կազմակերպմամբ, որը զբաղվում է դպրոցներում բարեփոխման տարբեր ծրագրերով, ՄԱԿ-ի երեւանյան գրասենյակում ներկայացրին վեց փոքրիկ բեմականացում՝ բերելով քաղաքացիական, ռասայական, երեխաների իրավունքների վերաբերյալ իրենց պատկերացումները՝ հենվելով միջազգային համապատասխան կոնվենցիաների վրա:

Լ. Գ.

Դեկարտի անվան մրցանակ հայ գիտնականին

Ինչպես տեղեկացանք արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարարության լրատվական ծառայությունից, «Կենսատեխնոլոգիայի ԳՀԻ» ՓԲԸ տնօրեն, ֆիզիկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Աշոտ Սաղյանն արժանացել է եվրոպական ամենահեղինակավոր մրցանակներից մեկին:

Դեկարտի անվան մրցանակը շնորհվում է հինգ տարին մեկ անգամ: 2001 թ.-ին մրցանակին արժանացել են հետազոտողների երկու խմբեր. իտալացի գիտնականների խումբը՝ ՁԱՎ-ի դեմ նոր դեղամիջոց հայտնաբերելու համար, եւ երկրորդ խումբը, որի մեջ ընդգրկված է Աշոտ Սաղյանը, քիմիական արդյունաբերության համար նոր՝ ասիմետրիկ կատալիզատորների ստացման ուղղությամբ կատարված աշխատանքի համար:

Ա. Մ.

Անկախության հանրաքվեի այսօրվա դասերը

Սկիզբը էջ 1

Ընդամենը 10 տարի առաջ անկախության ճանապարհը բռնած ԼՂՀ փոքրիկ երկիրը, ամենայն փորձության միջով անցնելով, այսօր հասել է այնպիսի աստիճանի, որի ռազմաքաղաքական գործոնը տարածաշրջանում խոսք զգալի է: Այլ հարց է, թե այսուհետ սույն իրողության հայանպաստ զարգացումը գերտերությունների շահերի կիզակետում ի՞նչ ակնկալում կունենա:

Կանխագուշակություններ անել, սակայն, պետք չէ: ԼՂՀ անկախության անցած բոլոր փուլերում իրադարձությունների զարգացման միտումը շատ բանով կախված է եղել ղարաբաղյան կողմի նախաձեռնություններից՝ ունենալով Հայաստանի Հանրապետության աջակցությունը: Հանրաքվեից տասը տարի հետո էլ անկախությունը ղարաբաղցիների համար շարունակում է մնալ իբրեւ ազատ կյանքի հուսալի միջոց: Ավելին, այս գաղափարով մի ամբողջ նոր սերունդ է դաստիարակվել, որին նույնպես, ինչպես 10 տարի առաջ, անհնար է վախեցնել ոչ քաղաքական շանտաժով, ոչ էլ պատերազմի սպառնալիքով:

Ադրբեջանի հերթական ճիգերը Ղարաբաղի հարցում քաղաքական ռեւանշի հասնել եվրախորհրդի միջոցով, նույնպես դատապարտված են ձախողման: Դեռեւս 1997-ի դեկտեմբերին Ղարաբաղ ժամանած չորս տասնյակ միջազգային դիտորդներ անվերապահորեն արձանագրեցին ԼՂՀ-ի իրավական հիմքը միջազգային իրավունքի բոլոր չափորոշիչներով: Այսօր ԼՂՀ-ն ավելի շատ կողմեր ունի միջազգային ճանաչված բարձրագույն ատյանում իր ինքնությունը հաստատելու համար: Պատահական չէ, որ ի մասնավորի վերջերս ԵԱՀԿ գործող նախագահին ուղղված ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանի ուղերձը՝ այդ կազմակերպության հովանու ներքո հատուկ առաքելություն ուղարկել Ղարաբաղ. Ադրբեջանի արտաքին գործերի նախարարությունը տագնապով է ընդունել: Շատ իսկ, Ադրբեջանին տագնապեցնողը հենց այդ կողմերի փաստն է, որոնք ոչ միայն կարող են հերքել Ադրբեջանի հերթական զրպարտանքները, այլեւ մեկ անգամ եւս ընդգծել ԼՂՀ անկախության աստիճանը:

Տասնամյա անկախությունն, անշուշտ, արժեքավոր դասեր է տվել հանրաքվեով իր ազատությունն ամրագրած Ղարաբաղի ժողովրդին, որի գլխավոր դասը արյամբ նվաճած ազատությանը տեր կանգնելու մեծ խորհրդի մեջ է: Բայց եւ սխալված չենք լինի ասելու, որ Ադրբեջանը եւս լուրջ դասեր ունի քաղելու մեր անկախությունից եւ հրաժարվելու այն կարծրատիպերից, որոնք որդեգրել է դեռեւս ղարաբաղյան շարժման սկզբնօրերից: Եվ դա ամենից առաջ ի շահ սեփական ժողովրդի, որն, իրոք, հոգնել է իր իշխանությունների սին հոխորտանքներից:

Սահմանադրական բարեփոխումնե՞ր, թե՞... չորրորդ հանրապետություն

Բանավեճ, որ խոստանում է դառնալ ներքաղաքական պայքարի առանցքը

Նախագահ Քոչարյանի նախընտրական խոստումներից մեկը սահմանադրական բարեփոխումներ ներկայացնելն էր, այն հաշվով, որ առավել հստակ արտահայտվեին մարդու իրավունքների, իշխանության երեք թեւերի տարանջատման, տեղական ինքնակառավարման մարմինների աշխատանքի սկզբունքները, ի լրումն որոշակիորեն սահմանափակվեին նախագահի լիազորությունները, նրան վերապահված որոշակի գործառույթներ խորհրդարանին փոխանցելու ճանապարհով: Նախագահն իր այս խոստման իրականացմանն անցավ ընտրվելուց գրեթե անմիջապես հետո ստեղծելով սահմանադրական բարեփոխումների հարցով զբաղվող հատուկ հանձնաժողով: Որոշ ժամանակ անց հայտնի դարձավ, որ խորհրդարանում ներկայացված ընդդիմադիր քաղաքական ուժերն իրենց հերթին ձեռնամուխ են եղել նույն աշխատանքին զուգահեռաբար փորձելով ստեղծել այլընտրանքային նախագծեր: Մինչեւ անցյալ շաբաթ դրանք երկուսն էին կոմկուսի նախագիծը եւ ԱԺՄ-ից վերջերս անջատված Շավարշ Քոչարյանի «թեւը» ներկայացնող ԱԺԿ-ի տարբերակը: Հավանաբար հասկանալով, որ սահմանադրական բարեփոխումների նախագահական տարբերակի հետ մրցակցության մեջ զատ-զատ նախագծերով ներկայանալու դեպքում հաղթանակի նույնիսկ երեւութական հեռանկարներ չկան, կոմունիստներն ու ԱԺԿ-ականներն անցյալ հինգշաբթի, խորհրդարանական ճեպազրույցների ժամանակ, հայտարարեցին, թե որոշել են «միացնել» իրենց երկու նախագծերը եւ հանդես գալ մեկ-միասնական նախագծով: «Միացնել» բառը չակերտներում եմ դրել, քանզի գոնե ինձ համար անհասկանալի է, թե գաղափարական հակամարտ բեւեռներում գտնվող երկու քաղաքական ուժերը ձախ-սոցիալիստական հոսանքի ամենաարմատական թեւը հանդիսացող կոմունիստներն ու աջ-ազատական դավանանքի ազգային-ժողովրդականները [illegible] ի՞նչ ընդհանուր եզրեր կարող են ունենալ:

Եթե տարբեր դավանանք ունեցող այդ կուսակցությունները հնարավոր են համարել ընդհանուր հայտարարի գալ այնպիսի կարեւորագույն փաստաթղթի շուրջ, ինչպիսին երկրի նոր սահմանադրության նախագիծն է, ապա երկուսն էլ լուրջ գաղափարական զիջումների են գնացել: Հանուն ինչի՞: Այս հարցի պատասխանն արդեն գաղտնիք չէ հանուն Հայաստանի պետական կառավարման համակարգի արմատական փոփոխման: Այո, ընդդիմության միասնական նախագիծը (այդպես կարելի է անվանել, քանի որ կոմունիստների ու ԱԺԿ-ականների միասնական տարբերակը պաշտպանելու մասին արդեն իսկ հայտարարել են խորհրդարանում ներկայացված ուժերից ԱԺՄ-ն, ՍԻՄ-ը, իրենց կուսակիցներն ունեցող «Հանրապետությունը», իսկ արտախորհրդարանական ուժերից դրան ամենայն հավանականությամբ կմիանան նաեւ ՀԴԿ-ն եւ ուրիշներ) ենթադրում է պետության կառավարման այժմյան կիսանախագահական ձեւի փոխարինում խորհրդարանական կառավարման ձեւով: Ինքնըստինքյան հասկանալի է, որ այս կարգի փոփոխությունը, իրականություն դառնալու դեպքում, արդեն ամենեւին գործող սահմանադրության բարեփոխում չէ, այլ այնպիսի արմատական շրջադարձ, որը կդնի Հայաստանի բոլորովին նոր՝ չորրորդ հանրապետության սկիզբը:

Սահմանադրական բարեփոխումների խնդիրն այս կերպ միանգամայն նոր բովանդակություն է ստանում, բանավեճը տեղափոխվում է լիովին այլ հարթություն՝ խոստանալով դառնալ երկրում ծավալված ներքաղաքական պայքարի առանցքը:

Ընդսմին, հարցն այն չէ, թե կառավարման ո՞ր ձեւն է ավելի լավ: Սրա չափազանց թափանցիկ ենթատեքստը նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանից քաղաքակիրթ ձեւով «ազատվելու» ձգտումն է: Բոլորին հասկանալի է, որ Քոչարյանը, իբրեւ ուժեղ անհատ, որն առաջիկա նախագահական ընտրություններում կրկին հաղթելու լուրջ շանսեր ունի, հազիվ թե համաձայնի նախագահ մնալ, եթե պետության առաջին դեմքին վերապահված սահմանադրական լիազորությունները, կառավարման ձեւի փոփոխման շնորհիվ, զուտ խորհրդանշական-արարողակարգային դառնան: Ինքը՝ Քոչարյանը, մի առիթով ասում էր, թե խորհրդարանական կառավարման անցնելու մասին կարելի է մտածել ապագայում, տարիներ հետո, երբ պետությունը լիովին կայացած լինի եւ անցումային շրջանի դժվարությունները՝ հաղթահարված: Սա մի բավական խոսուն ակնարկ էր, որ գործող նախագահը, գոնե իր պաշտոնավարման շրջանի համար, պետության կառավարման այժմյան կիսանախագահական ձեւի պահպանումն ուղղակի անհրաժեշտ էր համարում: Բնական է, որ նրա ներկայացրած սահմանադրական բարեփոխումների նախագիծը, որն այժմ նախնական քննարկման է առաքվել խորհրդարանական ու արտախորհրդարանական ուժերին, ելնում է հենց այդ իրողությունից: Եվ հենց դա էլ, ըստ իս, կանխորոշեց այն փութկոտությունը, որը հարկադրեց ընդդիմության հաճախ իրարամերժ գաղափարական հոսանքների ներկայացուցիչներին արագացնել այլընտրանքային նախագծի շուրջ համաձայնության գալն ու այս կերպ Ռոբերտ Քոչարյանին «ճակատամարտ» տալու մտադրությունը:

Ո՞ր դեպքում է այդ «ճակատամարտը» հնարավոր:

Միայն այն դեպքում, եթե ընդդիմության ներկայացրած այլընտրանքային սահմանադրության նախագիծն առաջիկա խորհրդարանական քննարկումներում ստանա առնվազն 66 պատգամավորական ձայն, որից հետո, գործող սահմանադրության 111-րդ հոդվածի պահանջների համաձայն, ներկայացվի հանրապետության նախագահին: Վերջինս, անկասկած, արգելք կիրառելով՝ կվերադարձնի խորհրդարան, որը հաղթահարելու համար այս անգամ անհրաժեշտ կլինի առնվազն 88 ձայն: Միայն եւ միմիայն այդ պարագայում ընդդիմության ներկայացրած նոր սահմանադրության նախագիծն իրավունք կստանա դրվելու հանրաքվեի: Նախագահի ներկայացրած սահմանադրական բարեփոխումների նախագիծն այդպիսի դժվարին ընթացակարգ անցնելուց ապահովագրված է՝ հանրաքվեի դրվելու համար նրան անհրաժեշտ է հավաքել ընդամենը 66 ձայն:

Հնարավո՞ր է արդյոք, որ հանրաքվեի դրվեին երկու նախագծերը միասին, զուգահեռաբար: Տեսականորեն՝ այո, եթե նախագահական տարբերակը խորհրդարանում հավաքի անհրաժեշտ 66, իսկ ընդդիմության միասնական տարբերակը՝ 88 ձայն: Քվեարկության այդպիսի ենթադրյալ եւ խիստ կասկածելի արդյունքը կնշանակի, որ պատգամավորների մի մեծ խումբ, «այո» ասելով երկու տարբերակին էլ, լռելյայն ցանկանում է, որ երկու նախագծերն էլ ներկայացվեն ժողովրդի դատին: Գործնականում, սակայն, նման ելքն անձամբ ինձ շատ քիչ հավանական է թվում: Նախ, ներկա խորհրդարանում քաղաքական ուժերի հարաբերակցությունը բացահայտորեն ընդդիմության օգտին չէ: Պատահական չէ, որ սահմանադրական բարեփոխումները քննարկման նախապատրաստող խորհրդարանական ժամանակավոր հանձնաժողովը դեռ նախանցյալ շաբաթ որոշում կայացրեց նախագահական տարբերակն ԱԺ-ի քննարկմանը ներկայացնել մյուս երկու, այն ժամանակ դեռեւս ոչ միասնական նախագծերից հետո, վերջիններիս հետ արագ «հաշիվ մաքրելու» եւ լուրջ քննարկման անցնելու դիտավորությամբ: Երկրորդ՝ ԱԺ փոխխոսնակ Տիգրան Թորոսյանը, որը միանշանակ պաշտպանում է նախագահական տարբերակը, իմանալով երկու այլընտրանքային նախագծերը միացնելու ընդդիմության որոշման մասին, բացահայտ գոհունակություն էր հայտնում, թե դրանով զգալիորեն կնվազի խորհրդարանում ավելորդ ժամավաճառության անհրաժեշտությունը:

Եվ երրորդ՝ ընդդիմադիր պատգամավոր Ֆիլարետ Բերիկյանն իր հերթին անիմաստ էր համարում ուժերի անտեղի վատնումը եւ առաջարկում գործընկերներին նոր սահմանադրություն ընդունելու անիրական պատրանքների հետեւից ընկնելու փոխարեն ուժերը մեկտեղել նախագահի ներկայացրած բարեփոխումներն առավելագույնս հղկելու եւ ընդունելի դարձնելու համար: Այնպես որ, սահմանադրական կրքերը, ամենայն հավանականությամբ, դուրս չեն գա խորհրդարանական պատերից: Դրանք բավական հետաքրքիր կլինեն, սակայն՝ ոչ ավելի: Ի վերջո, կարծում եմ, ընդդիմությունն էլ «կողմ» կքվեարկի նախագահի ներկայացրած բարեփոխումները հանրաքվեի դնելուն, քանզի իր նախագծի հավանական տապալման դեպքում նախագահի ներկայացրած նախագծին դեմ լինելու համառությունն ուրիշ ոչինչ չի նշանակի, քան այն, որ անփոփոխ մնա... ներկա սահմանադրությունը: Իսկ որ դրան դեմ են թե՛ այժմյան իշխանությունները, թե՛ ընդդիմությունը, կարծում եմ, արդեն վաղուց գաղտնիք չէ:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Այլախոհի փոքրամասնությո՞ւն, թե...

Սոցիալիստական գաղափարախոսության համակիր եմ, ՍՄԿԿ նախկին անդամ: ԱԺ նախորդ ընտրությունների ժամանակ թե ես, թե ընտանիքիս անդամներն ու ընկերներս ձայն ենք տվել Հայաստանի կոմկուսի, նրա նախկին առաջին քարտուղար, հանգուցյալ Սերգեյ Բադալյանի, նաեւ ճանաչված ու հեղինակավոր քաղաքական գործիչներ Հրանտ Ոսկանյանի եւ Յուրի Մանուկյանի օգտին: Վստահ էինք, որ չենք սխալվել: Ցավոք, կոմկուսի ղեկավարի անժամանակ մահից հետո իրադրությունը փոխվեց ոչ հօգուտ ՀԿԿ հեղինակության...

Կարդալով Ձեր թերթի ս. թ. նոյեմբերի 17-ի համարում տպագրված «Կոմկուս. Ամեն ինչ հանուն... կործանման» վերտառությամբ Գոռ Աբրահամյանի հոդվածը, սրտի ցավով պետք է նշեմ, որ շատ հարցերում համամիտ եմ հոդվածագրի գնահատականներին: Իրոք, արժանահիշատակ Ս. Բադալյանը եթե ողջ լիներ ու կողքից դիտեր կոմկուսում կատարվող իրադարձությունները, ապա հաստատ կհամոզվեր, որ աշխատել է անսկզբունքային եւ անհեռատես կուսակիցների հետ, որոնք այսօր վերջ են դնում թե՛ իրենց քաղաքական կարիերային, եւ թե՛ կոմկուսին, կհամոզվեր, որ Վլ. Դարբինյանը հետեւողականորեն, իր հետ մեկտեղ, մայրամուտի է տանում նաեւ Հայկոմկուսը:

Մի՞թե հենց այդ նպատակով չեն արվել նրա բազմաթիվ անհեռատես (կամ գուցե հեռատեսական) քայլերը: ԱԺ նախորդ ընտրություններին վերջինս պատգամավորի մանդատը փոխեց ՀՀ ՊՆ համակարգում գտնվող Սարդարապատի հուշահամալիրի տնօրենի պաշտոնով, վերականգնեց գեներալի կոչումը՝ ստանալով բավականին բարձր աշխատավարձ, ծառայողական ավտոմեքենա, բազմաթիվ այլ արտոնություններ: 70-ամյա շատ քչերին կհաջողվեր ծերությունն անցկացնել նման իդեալական պայմաններում: Ընդսմին, դա Սերժ Սարգսյանի նախաձեռնությունը չէր: Բոլորը համոզված էին, որ Դարբինյանը վերջնականապես հեռացավ քաղաքական ասպարեզից: Սակայն պարզվեց, որ նրանք սխալվել են...

Կոմկուսի հեղինակությունը 1999-ի սկզբներին, շնորհիվ Ս. Բադալյանի, Հ. Ոսկանյանի ու Յու. Մանուկյանի, հասել էր ամենաբարձր մակարդակի, որը, ինչ խոսք, անհանգստացնում էր քաղաքական շատ ուժերի: Այդ անհանգստության արդյունքում էր, որ Վլադիմիր Դարբինյանը, կոպտորեն խախտելով ՀՀ սահմանադրության 25-րդ հոդվածի պահանջները, ոչ միայն վերադարձավ մեծ քաղաքականություն, այլեւ դարձավ կոմկուսի փաստացի ղեկավարը: Եվ հիմք դրվեց այն գործընթացին, որը կոչվում է կուսակցության հեղինակազրկում ու պառակտում:

Նրա առաջին քայլը դարձավ այսպես կոչված ազգային համաձայնության կառավարության ստեղծման «դարբինյանական նախաձեռնությունը»: Երկրում քաղաքական կայունության վերականգնման «մտահոգությամբ» հեղափոխական իրադրության ամենամեծ ջատագով կուսակցության առաջնորդը «կենտկոմի պահանջով» Լեոնիդ Հակոբյանին ներկայացրեց նախարարի պաշտոնի: Կոմկուսի ղեկավարության մեջ ոչ ոք չկռահեց քայլի իրական նպատակը. նախ, դրանով ՀՀ ԱԺ-ն, նաեւ՝ կառավարությունն ազատվեցին գլխացավանք դարձած կոմկուսի ազդեցիկ պատգամավորից, միաժամանակ կոմունիստական խմբակցությունը զրկվեց այնքան կարեւոր պատգամավորական մեկ մանդատից: Առնվազն միամտություն կլինի մտածել, թե իրոք քաղաքական խարդավանքների մեծ վարպետը չէր գիտակցում, որ կառավարության կազմում անգամ ամենազոր մեկ նախարարի ներկայությունը չէր կարող փոխել իշխանությունների որդեգրած ուղին եւ, բացի Լ. Հակոբյանին ու կոմկուսին հեղինակազրկելուց, այլ բան չէր կարող տալ: Այդ քայլի համար կոմունիստներին պատասխան տալու փոխարեն Վլ. Դարբինյանը հասավ այն բանին, որ նախկին նախարարն իր «անարդյունավետ» աշխատանքի համար զրկվեց նաեւ ԿԿ երկրորդ քարտուղարի պաշտոնից, որին փոխարինեց քաղաքական որեւէ արժեք չներկայացնող ոմն Սանատրուկ Սահակյան, որին ժողովուրդը եթե նույնիսկ ճանաչում է, ապա այն բանով, որ նա հանրահավաքներին ամենաբարձրն էր կարողանում բղավել «Կեցցե՜ ընկեր Բադալյանը», այնուհետեւ՝ «Կեցցե՜ ընկեր Դարբինյանը»: Քաղաքական ասպարեզում Լեոնիդ Հակոբյանին փոխարինելու եկավ քաղաքական շնագայլը...

«Ռուսաստան-Բելառուս» դաշինքին Հայաստանի անդամակցության հարցը եւս ոսկորի նման ցցված էր մնում իշխանությունների կոկորդում: Մեր միամիտ ժողովուրդն այսօր էլ կարծում է, թե այդ միությանն անդամակցելու դեպքում իր կենսապայմանները անմիջապես կբարելավվեն: Այդպես էին ներկայացնում կոմունիստները, այդպես էր պահանջում ժողովուրդը: Հարկավոր էր խաղաղեցնել «տաք գլուխներին», եւ դա գեներալ Դարբինյանին հաջողվեց: Անցած տարվա մայիսի 16-ին նախատեսված հանրահավաքը կուսակցության ղեկավարի հեռուստահրահանգների շնորհիվ «մեկ ամսով հետաձգվեց», որը, սակայն, տեւեց ուղիղ մեկ տարի: Կոմունիստների նախաձեռնած ստորագրահավաքի ավելի քան մեկ միլիոն մասնակիցների հույսերին սառը ջուր լցվեց: Կատարվեց կոմկուսի հեղինակազրկման հաջորդ զորավոր քայլը: Ավելին, «Ռուսաստան-Բելառուս» դաշինքին Հայաստանի անդամակցության գործին դավաճանողի պիտակը հաջողությամբ կպցվեց այդ ստորագրահավաքների գլխավոր կազմակերպիչներից մեկին՝ Յուրի Մանուկյանին, որը եւ «օպորտունիզմի բազմաթիվ դրսեւորումների համար» վտարվեց կոմկուսի շարքերից:

Կոմկուսի «առաջնորդի» հեռահար պլաններին կարող էր խանգարել կուսակցության մեջ դեռեւս անաղարտ մնացած, ամենահեղինակավոր ու ամենամտավորական քաղաքական գործիչը՝ Հրանտ Ոսկանյանը: Գեներալը հեշտությամբ լուծեց նաեւ այդ հարցը. Խորեն Թռչունիչի միջոցով Ոսկանյանը մեղադրվեց... կաշառակերության միջնորդության մեջ: «Ահարկո՞ւ Թռչունիչից իշխանություններին «փրկելու համար» Ոսկանյանը նրան բնակարան խոստացավ», իսկ Նորիկ Պետրոսյանի միջոցով այդ անաղարտ մարդը մեղադրվեց «անսկզբունքայնության» մեջ:

Հոդվածագիրը նշում է, որ «թերեւս միայն նման անհասները կարող էին չընկալել Հրանտ Ոսկանյան գործչի քաղաքական կշիռը եւ նրան մեղադրել անսկզբունքայնության մեջ: Նույնը կարելի է ասել մյուս կոմունիստի՝ Յուրի Մանուկյանի մասին...»: Համամիտ չեմ, սակայն, այդ մտքի մեկնաբանությանը: Նրանք ոչ թե չընկալեցին Ոսկանյանի ու Մանուկյանի քաղաքական կշիռը, այլ գերազանց ընկալելով, որպես կոմկուսի հեղինակազրկման ու պառակտման ճանապարհին գրեթե անհաղթահարելի խոչընդոտի, ամեն գնով ազատվեցին նրանցից: Որ Դարբինյանը կարողացավ հաջողությամբ իրականացնել տրված առաջադրանքը, այն է՝ կոմկուսը դարձնել գրեթե քաղաքական դիակ, այլեւս գաղտնիք չէ: Ապացույցը կոմկուսի վերջին հանրահավաքն էր, որին Դարբինյանի խոստացած 30-35 հազար մարդու փոխարեն 60 հազար կոմունիստներից մասնակցեցին 1500-ը, ներառյալ հանդիսատեսները: Դրա համար եւս «առաջնորդը» պատասխան չտվեց: Նա այժմ էլ շարունակում է հուզիչ տեսքով ծաղիկներ դնել Ս. Շահումյանի եւ Ա. Մյասնիկյանի արձաններին, կազմակերպել սովետական տոնակատարություններին նվիրված հանդիսավոր նիստեր եւ Թումանյանի հայտնի հերոսի նման ծիծաղում է աշխարհի վրա:

Լիովին համաձայն եմ նաեւ հոդվածագրի՝ պրն Գ. Աբրահամյանի այն մտքին, թե նման ծայրահեղ հակասություններ ունեցող որեւէ կուսակցության գոյատեւման համար երկու տարբերակ կա. կամ այլախոհի փոքրամասնությունը կուսակցությունից դուրս է գալիս եւ ավարտում իր քաղաքական գործունեությունը, կամ հեռանալով՝ նոր կուսակցություն է հիմնում:

Կարծում եմ, առավել հավանական է երկրորդը: Կհիմնադրվի նորացված, դոգմաներից ձերբազատված, ժամանակակից մտածողությամբ օժտված ղեկավար կազմ ունեցող կոմկուս, որին անկասկած կանդամակցեն նաեւ ՀԿԿ շարքերում գտնվող բազմահազար մտածող մարդիկ: Վստահ ենք, որ այդ ժամանակը հեռու չէ:

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
ՍՄԿԿ նախկին անդամ,
«[illegible]» գործարանի
արտադրամասի նախկին վարպետ, այժմ գործազուրկ

«Ինչ արվեց Մառնեուլում եւ Վազիանում, դժվար է անել Ախալքալաքում, Բաթումում, Գուդաուտում»

Պ. Գեորգաձեն հորդորում է վերջ տալ Ռուսաստանի դեմ պատերազմին

Պանտելեյմոն Գեորգաձեն պրոֆեսիոնալ զինվորական է: Խորհրդային տարիներին եղել է Անդրկովկասի սահմանապահ զորքերի հրամանատարի տեղակալ, Զվիադ Գամսախուրդիայի օրոք՝ անկախ Վրաստանի սահմանապահ զորքերի հրամանատար, պաշտպանության փոխնախարար, Էդուարդ Շեւարդնաձեի իշխանության առաջին տարիներին՝ Վրաստանի ԶՈՒ գլխավոր շտաբի պետ, պաշտպանության առաջին փոխնախարար, խորհրդարանի պատգամավոր:

Պրն Գեորգաձեն վրաց այն քաղաքական գործիչներից է (ինչպես պաշտպանության նախկին նախարար Թենգիզ Կիտովանին), ովքեր ժամանակ առ ժամանակ ահազանգ են հնչեցնում՝ Վրաստանից հեռացող ռուսական զորքերը եւ ռազմակայանները փոխարինվելու են թուրքականով: Արդեն իսկ Թուրքիայի եւ Վրաստանի միջեւ կնքված պայմանագրի համաձայն թուրքական ռազմական ինքնաթիռները կարող են տեղակայվել Մառնեուլի օդակայանում, որը մայրաքաղաք Թբիլիսիից 30 կմ է հեռու, Հայաստանի սահմանից՝ 40 կմ: Պաշտոնական Թբիլիսին ռուսներին հորդորում էր ժամ առաջ լքել Վազիանը, մինչդեռ թուրքական զինվորական պատվիրակությունները հաճախ այցելում են Վազիան, վրացիներին խոստանում արդիականացնել: Անշուշտ, ինքնիշխան Վրաստանն ինքը պիտի որոշի՝ ում հետ համագործակցել տնտեսական, քաղաքական, ռազմական ոլորտներում: Սակայն անհեթեթությունն այն է, որ Վրաստանը մատի փաթաթան դարձնելով իր ինքնիշխանությունը, մի կողմից արտաքսում է ռուսական զորքերին, մյուս կողմից՝ երկիր հրավիրում թուրքական զինուժին, այլ կերպ՝ ռուսական ներկայությունը փոխարինում թուրքականով: Պանտելեյմոն Գեորգաձեին հարցնում ենք. «Հնարավո՞ր համարո՞ւմ եք, որ Վրաստանում ռուսական զորքերը փոխարինվեն թուրքականով»: Պատասխան. «Շեւարդնաձեի նախագահ մնալու դեպքում դա իրական է: Չէին հասցրել ռուսական հակաօդային պաշտպանության ուժերը հեռանալ Մառնեուլից, երբ եկան թուրքերը, ճիշտ է, այսօր այնտեղ չկան թուրքական կործանիչներ: Բղավում էին՝ դուրս եկեք Վազիանից: Հիմա այնտեղ թուրքերն են նստել, ասում են՝ վերանորոգում ենք, արդիականացնում եւ այլն: Այն, ինչ արվեց Մառնեուլում եւ Վազիանում, դժվար է անել Ախալքալաքում, Բաթումում, Գուդաուտում: Շեւարդնաձեն դա լավ է հասկանում: Ահա թե ինչու նոյեմբերի 30-ին նա Պուտինին ասաց, որ չենք շտապում զորքերը դուրս բերել Գուդաուտից»: Պրն Գեորգաձեն, խոսելով Բաթումի ռուսական բազայի մասին, նշեց, որ «Աջարիայում ռուսամետ Ասլան Աբաշիձեն է նստած»: Նա մոտեցավ պատից կախված քարտեզին ու շարունակեց. «Շեւարդնաձեն պետք է հասկանա հայ հարեւաններին: Վրաստանում ունենք ամբողջովին հայերով բնակեցված շրջաններ: Ահա այս հատվածում՝ Վրաստանի հարավում, բնակչության 53 տոկոսը հայեր են, իսկ Ախալքալաքի շրջանում բնակչության 98 տոկոսն են հայեր: Ինչքան էլ ասենք՝ հայեր, մի՛ երկյուղեք...»:

Պանտելեյմոն Գեորգաձեն Վրաստանը քաղաքական, տնտեսական, ժողովրդագրական, բարոյահոգեբանական ճգնաժամից դուրս բերելու ուղին համարում է երկրի ներքին եւ արտաքին քաղաքականության փոփոխությունը: «Անիմաստ է Ռուսաստանի դեմ պատերազմել», ասում է նա:

Օգտագործելով հանդիպման առիթը, պրն Գեորգաձեին չէի կարող չհարցնել որդու՝ Վրաստանի պետանվտանգության նախկին նախարար Իգոր Գեորգաձեի մասին, որը Ինտերպոլի հետախուզության մեջ գտնվողների շարքում է եւ Վրաստանի իրավապահների կողմից մեղադրվում է նախագահ Շեւարդնաձեի դեմ 1995 թ. մահափորձ կազմակերպելու մեջ: Գաղտնիք չէ, որ ժամանակին հենց Իգոր Գեորգաձեի եւ «Մխեդրիոնի» ղեկավար Ջաբա Իոսելիանիի աջակցությամբ Վրաստանում իշխանության եկավ Շեւարդնաձեն: Գեորգաձեն Մեգրելիայի եւ Իմերեթիի քաղաքացիական կռիվների, Աբխազիայի պատերազմի մասին գիտի գաղտնի տեղեկություններ, ժամանակին նա Փոթի քաղաքում կազմակերպեց Շեւարդնաձեի եւ զվիադականների զինվորական առաջնորդ Լոթի Կոբալիայի հանդիպումը, որից հետո վերջինս դադարեցրեց Թբիլիսիի վրա հարձակվելու նախապես մշակած ծրագիրը: Այսօր էլ Իգոր Գեորգաձեն Վրաստանում ունի հեղինակություն, վերջերս անցկացված սոցիոլոգիական հարցումների համաձայն բնակչության կեսից ավելին ցանկանում է նրա վերադարձը հայրենիք: Իր վերջին ասուլիսում Շեւարդնաձեն ասաց, որ Ի. Գեորգաձեն կարող է վերադառնալ Թբիլիսի, ներկայանալ իրավապահ մարմիններին, ապացուցել իր անմեղությունը: «Իգորը չի կարող վերադառնալ: Նա գիտի, որ իրեն այստեղ սպասում է բանտախուցը: Շեւարդնաձեին չի կարելի վստահել, նա վտանգավոր մարդ է, եւ Իգորը դա լավ գիտի: Հիշիր, Շեւարդնաձեի իշխանության օրերը հաշված են», մեզ հետ զրույցում ասաց Պանտելեյմոն Գեորգաձեն:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ,
Թբիլիսի

ՇՎԵԴԻԱ

Նոբելյան մրցանակներ հանձնվեցին 100-րդ անգամ

Դեկտեմբերի 10-ին Ստոկհոլմում 100-րդ անգամ Շվեդիայի թագավորը պարգեւատրեց Նոբելյան մրցանակի դափնեկիրներին: Այս տարի նոբելյանի առթիվ սկանդինավցիները կազմակերպել էին շքեղ արարողություն, որին հրավիրված էին ներկայումս ողջ 200 նոբելյան դափնեկիրները:

1901 թվականից սկսած դեկտեմբերի 10-ին՝ դինամիտի գյուտարարի եւ հեղինակավոր գիտական մրցանակի հիմնադրի մահվան օրը, հանձնվում են մրցանակներ ֆիզիկայի, քիմիայի, ֆիզիոլոգիայի եւ բժշկության, գրականության եւ (1968 թվականից) տնտեսագիտության գծով: Իսկ խաղաղության մրցանակը շնորհվում է Օսլոյում, Նորվեգիայի Նոբելյան կոմիտեի ղեկավարի կողմից:

Ֆիզիոլոգիայի եւ բժշկության գծով լավագույն հետազոտությունների պարգեւավճարները ստացան ամերիկացիներ Լելանդ Հարթուելը եւ անգլիացիներ Թիմոթի Հանթն ու Փոլ Ներսը: Նրանք մոլեկուլային մակարդակով հետազոտել են գլխուղեղի ուռուցքները, եւ հիմա նրանց մեթոդիկան կարող է օգտագործվել քաղցկեղի վաղ ախտորոշման համար:

Ֆիզիկայի մրցանակը նույնպես հանձնվեց 3 անձանց՝ ամերիկացիներ Էրիկ Կոռնուելին ու Կարլ Ուեյմանին եւ գերմանացի Վոլֆգանգ Քեթերլեին: Վերջինս այժմ աշխատում է ԱՄՆ-ում: Նրանք ստացել են այսպես կոչված «Բոզե-Էյնշտեյնի կոնդենսանս»՝ նյութի բացարձակապես նոր վիճակ, որն ըստ էության լույս է, բայց հեղուկ վիճակում: Այդ հայտնագործությունը նոր հնարավորություններ կտա նանոտեխնոլոգիաներին եւ այժմ արդեն օգտագործվում է ատոմային լազերներ ստեղծելիս:

Քիմիայի մրցանակը կիսեցին ամերիկացիներ Ուիլյամ Նոուլսն ու Բարի Շարփլեսը եւ ճապոնացի Ռուոջի Նոյորին: Կատալիտիկ ասիմետրիկ սինթեզի բնագավառում նրանց հետազոտությունների շնորհիվ այժմ դեղատներում կարելի է գնել Պարկինսոնի հիվանդությունը բուժող դեղեր, ինչպես նաեւ բարդությունների չհանգեցնող հակաբիոտիկներ եւ սրտային պատրաստուկներ:

Տնտեսագիտության գծով եւս հաղթանակ տոնեցին ամերիկացիները (Ջորջ Ակերլոֆ, Մայքլ Սփենս եւ Ջոզեֆ Ստիգլից): Դեռ 70-ական թթ. նրանք մշակել էին վերլուծության մաթեմատիկական մեթոդներ, որոնք թույլ են տալիս օբյեկտիվորեն գնահատել տարբեր շուկաները, ուշադրության առնելով թե վաճառողների եւ թե գնորդների տեղեկացվածությունը, որոնք ջանում են շատ բան թաքցնել իրարից:

Իսկ գրական գործունեության մրցանակը հանձնվեց Մեծ Բրիտանիայի հնդիկ քաղաքացի Վիդյադհար Նայպոլին, որը ծնվել է Տրինիդադում: Ակադեմիկոսները նշեցին նրա «պատմողական նուրբ վարպետությունը, ստեղծագործությունների անաչառությունը, որոնք ընթերցողին ստիպում են խորհել ճնշված մշակույթների գոյության մասին»: Այստեղ ակադեմիկոսների ընտրության մեջ ամենայն հավանականությամբ իր դերն է խաղացել քաղաքական ենթատեքստը. Նայպոլի վերջին գիրքը՝ «Հավատքից վեր» ուղեգրությունը, նվիրված է իսլամական արմատականությանը:

Անցած հարյուր տարում ամենից շատ Նոբելյան մրցանակ բաժին է ընկել ԱՄՆ-ին՝ 242: «Թիմային հաշվարկով» հաջորդում են Անգլիան, Գերմանիան, Ֆրանսիան, Շվեյցարիան, Շվեդիան: 7-րդ տեղում Ռուսաստանն է (18 մրցանակ):

ՏԻԳՐԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ,
Հայաստանում Ինտերֆաքսի սեփ. թղթակից

ՀԱՄԱՌՈՏ

Վրաստանը ցանկանում է Աբխազիայի խաղաղապահ կազմը միջազգայնացնել

ՌԴ անվտանգության խորհրդի քարտուղար Վլ. Ռուշայլոյի հետ Մինսկում կայացած հանդիպման ավարտին Վրաստանի նախագահի ազգային անվտանգության հարցերով խորհրդական Ն. Սաջայան ասել է, որ «Աբխազիայում խաղաղարարների մանդատն արդեն բավարար չէ»: Ինչպես հայտնի է, Վրաստանի խորհրդարանը նախագահ Շեւարդնաձեին երաշխավորել է ընդունել որոշում, ըստ որի Աբխազիայից դուրս բերվեն ռուսական խաղաղարարները կամ փոխվի խաղաղարարների մանդատը: Շեւարդնաձեն վերջին ամիսներին մի քանի անգամ ակնարկել է, թե խաղաղապահ կազմը պետք է միջազգայնացնել: Մասնավորապես, Աբխազիայում խաղաղարար առաքելությամբ հետաքրքրված են Թուրքիան, Ուկրաինան:

Ռուսաստանի քաղաքացի Էդ. Կոկոեւն ընտրվեց Հարավային Օսիայի նախագահ

Կիրակի օրը՝ ինքնահռչակ Հարավային Օսիայի նախագահական ընտրությունների երկրորդ փուլում հանրապետության ղեկավար է ընտրվել Ռուսաստանի քաղաքացի, 37-ամյա գործարար Էդուարդ Կոկոեւը: «Սակինֆորմ» վրացական պետական լրատվական գործակալության հաղորդման համաձայն պաշտոնական Թբիլիսին դեռեւս չի մեկնաբանել Հարավային Օսիայի նախագահական ընտրությունները, մինչդեռ պրն Կոկոեւը հայտարարել է, որ «Հարավային Օսիան ազատ եւ անկախ պետություն է», իսկ ինքը նպատակադրվել է վրաց-օսական հակամարտության բանակցությունները շարունակել միայն այն դեպքում, «թե Վրաստանի նախագահ Էդ. Շեւարդնաձեն ներողություն խնդրի 1989-1992 թթ. վրացիների կողմից օս ժողովրդի նկատմամբ իրականացված ցեղասպանության համար»: Նորընտիր նախագահը չի բացառել հեռանկարում Հարավային եւ Հյուսիսային Օսիաների միավորումը:

Իգոր Սմիռնովը երրորդ անգամ ընտրվեց Մերձդնեստրի նախագահ

Մերձդնեստրի Մոլդովական Հանրապետության (ՄՄՀ) գործող նախագահ Իգոր Սմիռնովը երրորդ անգամ ընտրվել է ինքնահռչակ հանրապետության ղեկավար: Կիրակի կայացած ընտրությունների նախնական արդյունքներով Սմիռնովը ստացել է ձայների մոտ 80 տոկոսը: Պաշտոնական Քիշնեւը նախօրոք ընտրությունները որակել էր «ոչ լեգիտիմ», հաղորդում է «Ինտերֆաքսը»: ՄՄՀ-ի նախագահական ընտրությունները «ոչ լեգիտիմ» է որակել նաեւ Մոսկվան: ՌԴ ԱԳ առաջին փոխնախարար Վյաչեսլավ Տրուբնիկովը հիշեցրել է, որ Մերձդնեստրը «ինքնահռչակ» տարածք է:

Թբիլիսիում սպանվել է Գերմանիայի քաղաքացի Գյունտեր Բոյխեն

Կիրակի երեկոյան Թբիլիսիի իր վարձած բնակարանում գտնվել է Եվրամիության ծրագրերից մեկի ղեկավար, Գերմանիայի քաղաքացի, 49-ամյա Գյունտեր Բոյխեի դիակը՝ գլխին հարվածի հետքերով: Սպանության հետաքննությունը վարում է Վրաստանի Գլխավոր դատախազությունը: «Փրայմ նյուս» գործակալությունը նշում է, որ նախագահ Էդ. Շեւարդնաձեն երկուշաբթի մամուլի ասուլիսում հրաժարվել է մեկնաբանել սպանությունը:

«Համասի» եւ «Իսլամական ջիհադի» հրադադարը

Պաղեստինյան 4 արմատական խմբավորումներ կիրակի օրը հայտարարեցին ահաբեկչական գործողությունների ընդհատման մասին: Այս հրադադարը շարունակվելու է մինչեւ ռամադանի ավարտը, այսինքն մինչեւ շաբաթավերջ: «Պաղեստինցիների շարքերի խառնաշփոթ թույլ չտալու նպատակով թշնամուն ժամանակ ենք տալիս մեր ժողովրդի սպանություններն ու ռմբակոծումները դադարեցնելու համար: Փոխարենը մենք ընդհատում ենք զինված գործողությունները եւ անձնասպանական ահաբեկչությունները», ասվում է Ֆրանս-պրեսին հանձնված հայտարարության մեջ, որի տակ ստորագրել են «Համասի» եւ «Իսլամական ջիհադի» զինված թեւեր «Էզեդին ալ Ղասմը» եւ «Ալ Ղոդսը», ինչպես նաեւ «Ֆաթահին» մերձավոր 2 զինյալ կազմավորումներ:

Մինչ հայտարարության հրապարակումը, խիստ լարված իրավիճակ էր Իսրայելում եւ պաղեստինյան տարածքներում: Կիրակի օրը պաղեստինցի մի կամիկաձե Հայֆայում պայթեցրել էր իրեն, վիրավորելով 8 իսրայելցիների: Իսրայելական բանակի գործողությունների հետեւանքով Այսրհորդանանում սպանվել էր 5 պաղեստինցի: Մերձավոր Արեւելքում ԱՄՆ-ի հատուկ բանագնաց, գեներալ Էնթնի Զիննին զայրացած հեռացել էր իսրայելա-պաղեստինյան անվտանգության ժողովից, ասելով. «Եթե 48 ժամվա ընթացքում որեւէ կառուցողական որոշում չընդունվի, ապա ես կմեկնեմ ԱՄՆ»:

Պաղեստինյան 4 կազմակերպությունների ճիշտ ժամանակին արած հայտարարությունը մասամբ հանդարտեցրեց կրքերը: Դրանից ընդամենը մի քանի ժամ առաջ Իսրայելի վարչապետ Արիել Շարոնը կառավարության հերթական նիստում հայտարարել էր, թե «հարկավոր է սաստկացնել ռազմական գործողությունները»: Նիստն անցկացվում էր Բեթ Էլում: Այնտեղից ոչ հեռու գտնվող Ռամալլահում մեկ շաբաթից ավելի ապաստան է գտել պաղեստինցիների առաջնորդ Յասեր Արաֆաթը: «Լիբերասիոն» թերթը գրում է, որ կիրակի օրն իսրայելական ռազմօդանավերը շարունակ թռիչքներ էին կատարում Այսրհորդանանում եւ Գազայում՝ սարսափահար անելով պաղեստինցիներին: Թել Ավիվի համալսարանի անցկացրած վերջին հարցման տվյալներով, իսրայելցիների 49 տոկոսը պահանջում է առավել ուժգին հարվածներ հասցնել պաղեստինցիներին:

Սեպտեմբերի 11-ից Շարոնը զուգահեռներ է անցկացնում «Ալ Ղաիդայի» եւ պաղեստինցի արմատականների միջեւ, Արաֆաթին համեմատում բեն Լադենի հետ: Դա ընդգծվեց նաեւ Երուսաղեմում Նյու Յորքի հին ու նոր քաղաքապետների եւ նահանգապետի ընդունելության ժամանակ: Արդեն նախկին քաղաքապետ Ռուդոլֆ Ջուլիանին հայտարարեց. «Երուսաղեմը եւ Նյու Յորքը ուս ուսի պայքարում են ահաբեկչության դեմ»: Ապա նա Շարոնի հետ մոմ վառեց հրեական Հանուկա տոնի առթիվ:

Ըստ վերջին տվյալների, «Համասը» հրաժարվել է հրադադարին իր մասնակցությունից:

Պ. Բ.

Բարության լույսով

Վերջերս Գրողների միության կլոր դահլիճում տեղի ունեցավ հանդիպում Ազգային ժողովի նախագահ Արմեն Խաչատրյանի հետ: Այցը բացառիկ ուրախություն էր, մանավանդ որ... հյուրը ձեռնունայն չէր եկել: Գրողների միությանը նվեր էր բերել հրաշալի մի համակարգիչ, որի համար շնորհակալության արտաքուխ խոսքեր հնչեցին:

Երբ ցրվեցավ զրույցի մթնոլորտը, գրողներն իրենց հուզող հարցերն ուղղեցին ԱԺ նախագահին, ում, թերթի աշխատակցուհին հարում, թերթի աշխատակցուհին հավասարիմ մնալով իր նկարագրին, անտեսելով գրողներին հուզող հարցերի ողջ կարեւորությունը, որ հանդիպման մթնոլորտի ոգին էր, եւ խախտելով առաքինության եւ էթիկայի սահմանները, այդ կարեւոր խոսակցությանը տվել է սոսկ «զումարային» երանգավորում, իսկ գրողի «եզան չափ համբերող» արտահայտությունը ձեւափոխել է «եզան չափ հասկացող» արտահայտությամբ՝ վիրավորանք հասցնելով իր կեռի չափ գրական վաստակ ունեցող Ռ. Ավագյանին եւ գրողներին ամբողջապես: Թղթակցուհին, անդրադառնալով իմ ելույթին, խեղաթյուրել է այն եւ սխալ ու կիսատ-պռատ ներկայացրել հայ բարերարների անուն-ազգանունները եւ, խոսքս օծելով չարության իր «ճեղբեր»-ով, մարդկանց շփոթության մեջ գցել, քանզի ոմանց թվացել է, թե ես առաջարկել եմ ամիսը 200 դոլար փոխանցել յուրաքանչյուր գրողին, այնինչ ես մոտիկից ծանոթ լինելով գրողների ծանր կյանքին, Մանթաշովների օրինակով, առաջարկել եմ մեծահարուստ բարերարների միասնական ուժերով Գրողների միությունում ստեղծել մի համեստ հիմնադրամ, որով հնարավոր կլինի մասամբ հոգալ գրողների սոցիալական ծանր վիճակը:

Շատերը կհիշեն, որ Արցախյան կռվի տարիներին ես հեռուստատեսությամբ կոչով դիմեցի հանրապետության կանանց բրդից տաք գուլպաներ ու ձեռնոցներ գործել, բերել Գրողների տուն, ձմռան սառնամանիքներին Ղարաբաղի լեռներում կռվող ազատամարտիկներին ուղարկելու համար: Կանայք մասնակցով դուրս եկան այդ գործից, եւ Վազգեն Սարգսյանն իր գրավոր շնորհակալության մեջ նշեց, թե համաժողովրդական այդ օգնությունը վիթխարի նշանակություն ունեցավ այն ժամանակ բանակ չունեցող երկրի համար...

Այսօր արդեն կոչով դիմում եմ մեր հանրապետության զորավոր այրերին, օգնելու մտավորականությանը՝ գրողներին, դուրս գալու այս տնտեսական ճուղակից: Համոզված եմ, որ այն անհատները, որոնց որոնց նա պատասխանում էր մարդասիրության եւ քաղաքացիական խղճի ըմբռնումով: Եվ փոխադարձ վստահության մտերմիկ միջավայրում ներկաները անկեղծ արտագավորությամբ անդրադարձան կյանքի տարբեր բնագավառներում տիրող ստվերոտ երեւույթներին:

Խոսք գնաց էկոլոգիայի, հատվող անտառների, Ղարաբաղի կարգավիճակի շուրջ տեղվող բանակցությունների, գրականության ու մշակույթի, արտագաղթի, գրողների սոցիալական ծանր վիճակի եւ այլ հարցերի վերաբերյալ:

Վաստակաշատ արձակագիր, թարգմանիչ Ռաֆայել Ավագյանը մամուլում տպած իր հոդվածից մեջբերումներ արեց, թե՝ երկիրը պահում են զենքով, մուրճ ու մանգաղով, իսկ ազգ պահողը գիրն է ու գրիչը... Որ գրողները եզան չափ դիմացկուն են, եզան չափ համբերատար...

Է՞հ, գրող է, պատկերավոր արտահայտեց ասելիքը, ի՞նչ կա այստեղ արտառոց, բայց «Հայկական ժամանակի» նոյեմբերի 30-ի համարում, անունները կլինեն խոսքիս մեջ, պահպանել են իրենց հոգում աստվածության սուրբ զգացումը...

Ահա նրանք. Հրանտ Վարդանյան, Գագիկ Ծառուկյան, Խաչատուր Սուքիասյան, Մանվել Ղազարյան, Ասոտ Աղաբեկյան, Խաչատուր Խաչատրյան, Սամվել Ալեքսանյան, Ռուբիկ Հայրապետյան, Հակոբ Հակոբյան, Անդրանիկ Մանուկյան, Ասոտ Մանուկյան, Արայիկ Գրիգորյան, Հայկ Գաբոյան:

Կարծում եմ մեր գործարարների ընդհանուր ուժերով Գրողների միությունում կստեղծվի «Հայ բարերարներ» անունով հիմնադրամը, որին վերոհիշյալ այրերից յուրաքանչյուրը ամեն ամիս կփոխանցի ընդամենը հարյուր դոլար (100) գումար, Գրողների միության հետեւյալ հաշվի համարին. ՀԳՄ ՀԱՅԷԿՈՆՈՄԲԱՆԿ, ԿՈԴ 15700, ՀԱՇՎԻ ՀԱՄԱՐԸ 118550104, իսկ դոլար փոխանցելիս՝ ՀԳՄ ՀԱՅԷԿՈՆՈՄԲԱՆԿ, ԿՈԴ 15700, ՀԱՇՎԻ ՀԱՄԱՐԸ 118550100:

Հույսով ու հավատով

ՄԵՍՐՈՊ

«Կալանավայրերի գրականությունը» որպես փաստաթուղթ

Տասնամյակներ շարունակ, Խորհրդային Միության բռնատիրական իրականության տարիներին, միլիոնավոր մարդիկ տառապել են կալանավայրերում: Ինչո՞ւ, ինչի՞ համար, շատ հաճախ դատավորներն անգամ չեն կարողացել մեղադրանքի բացատրել: Իսկ թե ինչ պայմաններում են եղել ազատազրկված մարդիկ՝ հնարավոր չի եղել լուսաբանել թեկուզ փոքրիկ հոդվածներով:

Եվ 1997 եւ 1988 թվականներին տողերիս հեղինակը պատրաստեց եւ հրատարակեց «Գողերի աշխարհը» եւ «Հանցագործ աշխարհի անատոմիա» գրքերը, որոշակի տեղեկատվություն եղավ հանցագործ աշխարհի մասին ընդհանրապես:

Այս փակ թեմային այժմ անդրադարձել է «Versus» ստուդիան՝ «Կալանավորների վերադարձը հասարակություն» ծրագրի շրջանակում Բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամի հայաստանյան մասնաճյուղի աջակցությամբ հրատարակելով «Կալանավայրերի գրականությունը» գիրքը, որի շնորհանդեսը տեղի ունեցավ երեկ: Ծրագրի ղեկավար էդիկ Բաղդասարյանը, գրքի խմբագիր եւ կազմող Տիգրան Պասկեւիչյանը մեծ աշխատանք են կատարել կալանավայրերի եւ կալանավորների հիմնադիրների վրա հասարակության ուշադրությունը սեւեռելու համար: Մտահղացման հեղինակները ժողովածուն պատրաստելիս դիմել էին ՀՀ ՆԳՆ քրեակատարողական պաշտոնյաների վարչությանը՝ ակնկալելով աջակցություն կալանավորների ստեղծագործությունները հավաքելու գործում: «Ցավոք՝ անարդյունք, նշված է գրքի առաջաբանում: – Հակված ենք կարծելու, որ դա կալանավորների այդ մարմնի նկատմամբ ունեցած անվստահության հետեւանք էր...»: Ամեն դեպքում գիրքը կազմողներին հաջողվել է ներկայացնել կալանավայրերի 20-ից ավելի հեղինակների:

Որքանո՞վ են ներկայացված գործերը բարձրարժեք: Այս դեպքում գրական-գեղարվեստական արժեքը կարեւոր չէ: Ներկայացված գործերը շատ ավելի փաստագրական, ճանաչողական նշանակություն ունեն: «Փշալարերի այս կողմում մենք ենք, մյուսում՝ նրանք, – գրում է «Կալանավորների վերադարձը հասարակություն» ծրագրի ղեկավար էդիկ Բաղդասարյանը: – Մենք օտարել ենք նրանց հասարակությունից: Գրեթե ոչինչ չգիտենք այնտեղի կյանքի մասին, մեզ միայն անհանգստացնում է հանցագործությունների օրեցօր ավելացող թիվը... Ազատազրկման վայրերի աշխարհը մարդկային տառապանքների մի սարդոստայն է: Այնտեղ միշտ լույսի կարիք կա: Եվ ամեն մի շող կարող է ոգեւորել, մի քիչ թեթեւացնել նրանց տառապանքները: Մենք պարտավոր ենք օգտագործել այդ լույսը նրանց հասցնելու ամենաչնչին հնարավորությունը: Այս գիրքն այդպիսի մի փորձ է»:

Բացի բանտարկյալների ստեղծագործություններից, մի հատված է ներկայացված նաեւ Եղիշե Չարենցի հանրահայտ «Երեւանի ուղղիչ տնից» գրքից:

Անչափ կարեւոր փաստաթուղթ է «Բանտարկյալների հետ վարվեցողության նվազագույն ստանդարտ կանոնները», որն ընդունվել է ՄԱԿ-ի առաջին կոնգրեսի կողմից, Ժնեւում, 1955 թվականին, ապա հավանության արժանացել ՄԱԿ-ի հետագա մի շարք բանաձեւերով:

Որպես փաստագրական նյութ, «Կալանավայրերի գրականությունը» գիրքը շատ բան է տալիս եւ մասնագետներին, եւ ստեղծագործողներին:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

«Լռության սիմֆոնիան» առաջին փուլն անցել է

Վիգեն Չալդրանյանի «Լռության սիմֆոնիա» ֆիլմը ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարությունը ներկայացրել է «Օսկարի» ամերիկյան կինոակադեմիայի 74-րդ մրցանակաբաշխությանը: Ֆիլմն արդեն անցել է մրցանակաբաշխության առաջին փուլը եւ 77 այլ ֆիլմերի հետ միասին շարունակելու է իր մասնակցությունը: Դեկտեմբերի 12-ին Նյու Յորքում եւ Գլենդեյլում ֆիլմի ցուցադրություններին մասնակցել են շատ կինոգործիչներ, որոնք բարձր են գնահատել հայ կինոբեմադրիչի աշխատանքը: 2002 թվականի փետրվարի 12-ին կորոշվի երկրորդ փուլ անցած ֆիլմերի լավագույն հնգյակը: Իսկ հաջորդ փուլը տեղի է ունենալու մարտի 3-ին:

Բեմադրիչի կարծիքով՝ հեղինակավոր մրցանակաբաշխության առաջին փուլը հաղթահարելը նույնպես նվաճում է հայկական կինոյի համար, եւ «Օսկարի» նվաճումով ֆիլմի արժեքը ոչ կնվազի եւ ոչ էլ կավելանա, սակայն «Օսկարի» արժանանալը, այնուամենայնիվ, յուրաքանչյուր ռեժիսորի երազանքն է: «Մասնակցել եւ հաջողության հասնել նման ֆորումում՝ արդեն խոսում է որպես քաղաքակիրթ երկրի նվաճումների մասին,- ասաց Վիգեն Չալդրանյանը: Հեղինակի անձը տվյալ դեպքում կարեւոր չէ, ֆիլմի ներկայացման յուրաքանչյուր դեպքում նշվում է Հայաստանի անունը»:

«Լռության սիմֆոնիան» ներկայացվել է նաեւ Բեռլինի եւ «Ոսկե ծիրանի» միջազգային կինոփառատոների մրցանակաբաշխություններին:

Ա. Վ.

Ցեղասպանության թեմային նվիրված պլակատների միջազգային մրցույթ

Կանադահայ համայնքի «Արագայ» շաբաթաթերթն իր նոյեմբերի 26-ի համարով տեղեկացնում է, որ «Կոչ նկարիչներին» խորագրի ներքո Հայոց ցեղասպանության թեմային նվիրված միջազգային բաց մրցույթ է հայտարարվել, որին կարող են մասնակցել ինչպես հայ, այնպես էլ օտարազգի արվեստագետներ:

Ներկայացված աշխատանքները կարող են լինել լուսանկարներ, գծանկարներ, յուղանկարներ, ջրանկարներ (ռեալիստական թե աբստրակտ ոճով կատարված), թվային կոմպոզիցիաներ կամ ցանկացած այլ ձեւի արվեստի գործեր, որոնք կարող են պլակատի տեսքով շրջանառության մեջ դրվել: Մրցույթում դրական գնահատականի արժանացած պլակատները կբազմացվեն եւ աշխարհով մեկ կտարածվեն առաջիկա տարիի 24-ի նախօրյակին՝ նպաստելու համար Հայոց ցեղասպանության միջազգայնորեն ճանաչմանը: Պլակատները բազմացվելու են ութ լեզուներով՝ անգլերեն, իսպաներեն, գերմաներեն, հոլանդերեն, թուրքերեն, եբրայերեն, արաբերեն եւ հայերեն: Ընտրությունները կատարվելու են համակարգչային քվեարկության միջոցով: Բոլոր հետաքրքրվողներն ու հավելյալ տեղեկություններ ցանկացողները կարող են այցելել ինտերնետային ցանց հետեւյալ հասցեով .http://www. 15 levels-com/1915>www.15 levels. com/1915, կազմակերպիչները, որոնք կոչ են անում ոչ միայն մասնակցել, այլ նաեւ նյութապես օժանդակել այս միջոցառմանը, նախատեսում են հետագայում պլակատների գիրք հրատարակել եւ կամ շրջիկ ցուցահանդես կազմակերպել, որը կգործի այնքան ժամանակ, ինչքան անհրաժեշտ է:

Հ. Օ.

«Ասուպ» եւ «Պեգաս» պարային համույթների անդրանիկ հաշվետու համերգը

Երեւանում այսօր գործում են Նորքի զանգվածի, Արաբկիրի եւ Մալաթիայի հայորդաց տները: 1993 թ. Գարեգին արք. Ներսիսյանի ջանադրությամբ եւ ՀԲԸՄ ֆինանսական հովանավորությամբ նրանք անցան Արարատյան հայրապետական թեմի տնօրինությանը, իսկ 1999 թ. դեկտեմբերի 1-ից Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ կաթողիկոսի բարձր կարգադրությամբ դարձան Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածնի եւ ՀԲԸՄ հայորդաց տներ: Հոգեւոր-մշակութային ուղղվածությամբ եւ նշանակությամբ այս օջախներում կրթվում եւ մասնագիտական հմտություն են ստանում շուրջ 3000 պատանիներ, որոնք ներգրավված են զանազան գրական, երաժշտական, կերպարվեստի, պարային, կրկեսային, սպորտային, գիտատեխնիկական խմբակներում: Իրենց ստացած գիտելիքներն ու ունակությունները դրսեւորվում են տարբեր միջոցառումների, հաշվետու համերգների ժամանակ:

Կիրակի երեկոյան Նորքի հայորդաց տան «Ասուպ» ստեղծի եւ «Պեգաս» պարային համույթների անդրանիկ հաշվետու համերգը տեղի ունեցավ Հ. Պարոնյանի անվ. երաժշտական կոմեդիայի թատրոնում: Այն պատասխանատվության եւ ոգեւորության զգացումներ էր առաջացրել պատանիների մեջ: Իրենց կատարումներում եւ պահվածքում նրանք համարձակ էին, ազատ եւ ինքնավստահ: «Ասուպ» պարային համույթի (գեղ. ղեկավար Ավետիս Գինոսյան, Ելենա Լուկոշինա) «ժպտուն աստղիկների նման» պարերը եւ «Պեգաս» ժամանակակից պարերի համույթի կրակոտ աղջիկները (գեղ. ղեկավար Սոնա Չափխանյան) ներկայացրեցին ազգային եւ ժամանակակից պարերի հետաքրքիր եւ աշխույժ ծրագիր՝ իրենց կենսախինդ կատարումներով ջերմությամբ վարակելով բավականին ցուրտ դահլիճը:

Վարպետությամբ աչքի ընկան այս տարվա օգոստոսին Սոչիում Սեւծովյան երկրների պատանեկան պարային համույթների փառատոնին հաջողությամբ մասնակցած Մանուկ Մանուկյանը, ինչպես նաեւ շնորհալի դհոլահար Գուրգեն Թամազյանը: Հետաքրքիր էին 1915-ի Հայոց մեծ ողբերգության, 88-ի Գյումրու երկրաշարժի զոհերին նվիրված, «Գարուն ա, ձյուն ա արել», ինչպես նաեւ «Սարդարապատ», «Հորովել» պարային կոմպոզիցիաները:

Մարմնի պլաստիկ շարժումները, ներդաշնակ ռիթմերը զգայուն ու հստակ, զգացմունքների թարգմանն էին ասես՝ սեր, հույս, կարոտ, հիասթափություն եւ հավատ արտահայտող: Խոսքերն այս անգամ նահանջել էին շարժումների «ծալքերի» մեջ:

Համերգին մասնակցեցին նաեւ «Նարեկ» պարային համույթը (գեղ. ղեկավար Փայլակ Սարգսյան) եւ «Վահագն» դհոլային խումբը (գեղ. ղեկավար Արագ Օրդինյան):

Մ. ԲԱՂՅԱՆ

Վաղինակ Գալստյանն աշխարհի չեմպիոն

Եվս 2 հայ ըմբիշ մրցանակակիրների թվում

Հունաստանի Պատրա քաղաքում իրենց մրցավեճն ավարտեցին հունահռոմեական ըմբշամարտի աշխարհի 46-րդ առաջնության պարգեւները վիճարկող ըմբիշները: Քաշային ութ կարգերում աշխարհի չեմպիոնի կոչման համար չափազանց անզիջում պայքար էր ծավալվել: Հուրախություն մեր մարզասերների, այս անգամ Հայաստանի մարզիկներն անմասն չմնացին խաղարկվող մեդալներից: Իրեն հատկապես գերազանց դրսեւորեց Վաղինակ Գալստյանը, որը կանգնեց պատվո պատվանդանի ամենավերին աստիճանին՝ նվաճելով աշխարհի չեմպիոնի տիտղոսը: Կարեն Մնացականյանը դարձավ արծաթե մեդալակիր: Ոսկե մեդալի արժանացավ եւ մեկ հայ ըմբիշ՝ Շվեդիան ներկայացնող գյումրեցի Արա Աբրահամյանը:

Վաղինակ Գալստյան

Աշխարհի առաջնությունում Հայաստանը ներկայացրած 6 ըմբիշներից 2-ը՝ Վաղինակ Գալստյանը (63 կգ) եւ Կարեն Մնացականյանը (58 կգ) հիանալի ելույթ ունեցան: Վաղինակը հաջողությամբ հաղթահարելով ենթախմբային արգելքը, մեկը մյուսի հետեւից հաղթեց իր բոլոր մրցակիցներին եւ կանգնեց պատվո պատվանդանի ամենավերին աստիճանին: Փորձառու ըմբիշի հաջողությունն օրինաչափ էր: Նա բոլոր գոտեմարտերում էլ ցուցադրեց հաղթանակի հասնելու անկոտրում կամք, դրսեւորեց իր տեխնիկական ողջ զինանոցը եւ արժանիորեն դարձավ աշխարհի չեմպիոն:

Դրվատանքի է արժանի նաեւ Եվրոպայի նախկին չեմպիոն, 58 կգ քաշային ըմբիշ Կարեն Մնացականյանը, որը եւս շատ մոտ էր ոսկե մեդալին: Հարկ է նշել, որ Կարենին շատ ուժեղ մրցակիցներ էին բաժին ընկել: Բավական է նշել օլիմպիական խաղերի կրկնակի չեմպիոն, ներկայումս Բուլղարիան ներկայացնող Արմեն Նազարյանին, Գերմանիայի դրոշի ներքո հանդես եկող, Հայաստանի հավաքականի նախկին անդամ Ալֆրեդ Տեր-Մկրտչյանին: Ի դեպ, նշված երկու հայ ըմբիշները միմյանց հետ գոտեմարտեցին: Գոտեմարտը տեւեց 5 րոպե. Ալֆրեդը վնասվածքի պատճառով հրաժարվեց շարունակել գոտեմարտը:

Կարենի եւ Արմենի գոտեմարտը կայացավ կիսաեզրափակիչում: Մինչ այդ Կարենը նախորդ փուլում ասպարեզից հանել էր կորեացի Կյունգ Լի Կանգին՝ հաղթելով 4-0 հաշվով, Մնացականյան-Նազարյան գոտեմարտը մասնագետների համընդհանուր գնահատմամբ ամենագրավիչն ու համառն էր մրցաշարում: Հաջողությունն ուղեկցեց Կարենին (5-4):

Եզրափակիչում Կարեն Մնացականյանն աշխարհի չեմպիոնի կոչումը վիճարկեց Ուզբեկստանի ներկայացուցիչ Դիլշոդ Արիպովի հետ գոտեմարտում: Հանդիպման 4-րդ րոպեին Կարենն առջեւից էր ընթանում 3-0 հաշվով, սակայն հետագայում մրցակցին հաջողվեց միավորներ վաստակել եւ շահել գոտեմարտը: Անկասկած, արծաթե մեդալն էլ մեծ հաջողություն պետք է համարել հայ ըմբիշի համար: Հաջողությունը մարզիկների հետ կիսում են նաեւ հավաքականի գլխավոր մարզիչ Լեւոն Ջուլֆալակյանը, մարզիչներ Արամ Գասպարյանն ու Սամվել Գեւորգյանը: Հայ ըմբիշները պատվով դուրս եկան դժվարին քննությունից:

Արա Աբրահամյան

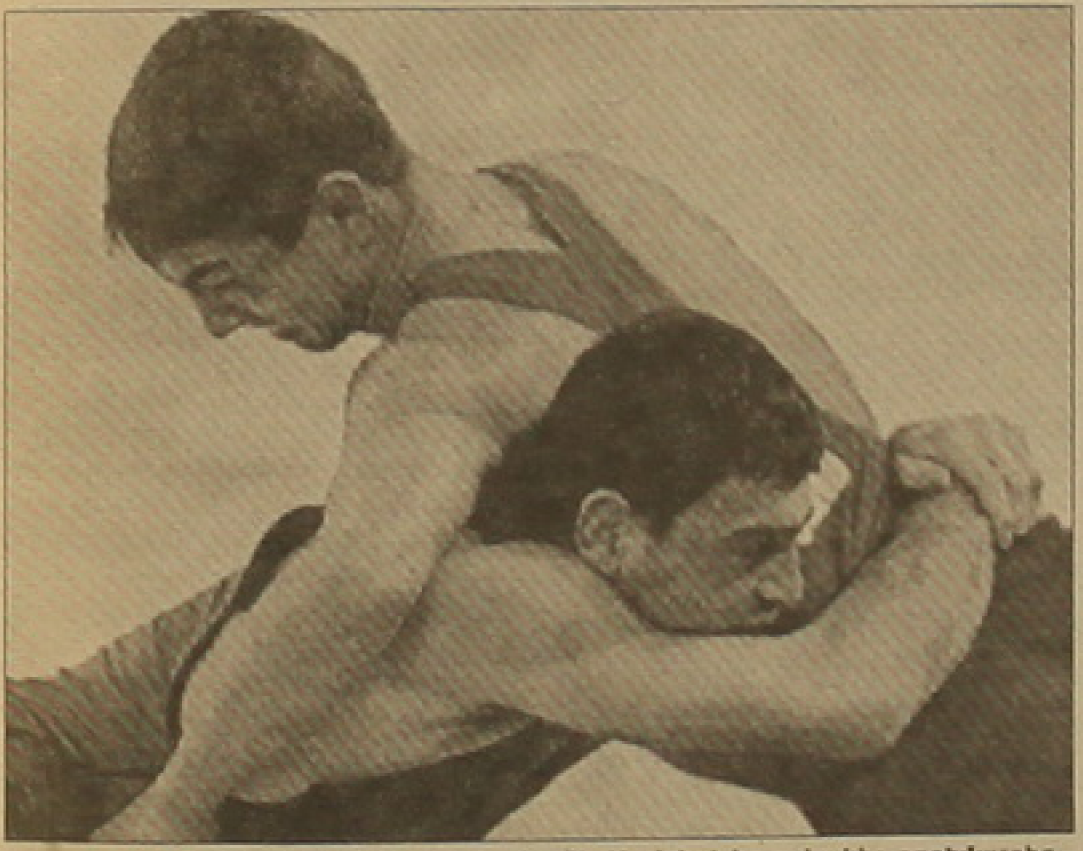

Դրվագ Կարեն Մնացականյանի (ձախից) եզրափակիչ գոտեմարտից:

ՇԱԽՄԱՏ

Վերջնագծի մատույցներում

Շախմատի աշխարհի առաջնությունը մոտենում է վերջնագծին: Եթե տղամարդկանց առաջնության հաղթողը հայտնի կդառնա միայն հունվարին, ապա կանանց մրցաշարի չեմպիոնուհին կորոշվի դեկտեմբերի 13-ին: Տղամարդկանց մրցաշարի քառորդ եզրափակիչի արգելքը հաջողությամբ հաղթահարեցին Անանդը, Սվիդլերը, Իվանչուկն ու Պոնոմարյովը: Անանդը 1,5-0,5 հաշվով պարտության մատնեց Շիրովին, Պոնոմարյովը լրացուցիչ մրցախաղում հաղթեց Բարեեւին, Սվիդլերը՝ Գելֆանդին, Իվանչուկը՝ Լոթյեին:

Եվ այսպես, որոշվեց ուժեղագույն քառյակը: Կիսաեզրափակիչում անցկացվելիք 4 պարտիաների արդյունքով կորոշվեն եզրափակիչի երկու մասնակիցները, որոնք էլ արդեն հունվարին 8 պարտիայից բաղկացած մրցախաղում կվիճարկեն աշխարհի չեմպիոնի կոչումը: Կիսաեզրափակիչի զույգեր են կազմել Անանդն ու Իվանչուկը, Սվիդլերն ու Պոնոմարյովը: Առաջին տուրում երկու պարտիաներն էլ ավարտվեցին ոչ-ոքի արդյունքով: Մասնագետների գնահատմամբ, կիսաեզրափակիչում սպասվում է չափազանց լարված ու սուր մրցակցություն: Իրոք մրցակիցները միմյանց արժանի են: Հատկապես տպավորիչ է երիտասարդ Ռուսլան Պոնոմարյովի հաջողությունը: Նա հաջող մրցելույթներ ունեցավ նաեւ վերջերս Երեւանում կայացած շախմատի աշխարհի թիմային առաջնությունում՝ մեծ ներդրում ունենալով Ուկրաինայի հավաքականի հաջողությունում:

Կանանց մրցապայքարում արդեն որոշվել են եզրափակիչի մասնակիցները: Իր հաղթարշավն է շարունակում առաջնության հայտնությունը՝ ռուսաստանցի 17-ամյա շախմատիստուհի Ալեքսանդրա Կոստենյուկը: Կիսաեզրափակիչում նա կարողացավ նախ ռեւանշ վերցնել Խու Յուհուայից առաջին պարտիայում կրած պարտության դիմաց, ապա լրացուցիչ մրցախաղում հաղթեց չին շախմատիստուհուն: Այժմ Կոստենյուկը չորս պարտիայից բաղկացած մրցախաղում աշխարհի չեմպիոնուհու տիտղոսն է վիճարկում մեկ այլ չինուհու՝ Ժու Չենի հետ: Մեկնարկը Կոստենյուկի համար հաջող էր: Առաջին պարտիայում ռուս շախմատիստուհին հաղթեց:

Ծնունդդ շնորհավոր, Հովհաննես

Ամեն անգամ, երբ առիթ է ներկայանում հանդիպել «Արարատ-73»-ի անզուգական վարպետներին, մարզասերների սրտերը ջերմությամբ են լցվում՝ նրանց մեջ արթնացնելով հաճելի հուշեր: Նման մի առիթ էլ ներկայացավ երեկ Կոմիտասի անվան կամերային երաժշտության տանը, որտեղ հանդիսավորությամբ նշվեց 70-ականների «Արարատի» անփոփոխ ավագ, Երեւանի «Սպարտակի» գլխավոր մարզիչ, միջազգային կարգի սպորտի վարպետ Հովհաննես Զանազանյանի ծննդյան 55-ամյակը: Անվանի ֆուտբոլիստին իրենց շնորհավորանքներն ու բարեմաղթանքները հղեցին նրա նախկին խաղընկերները, ֆուտբոլի վետերանները, մարզասերները եւ, իհարկե, պաշտոնական անձինք:

...ի եւ նախարարության անունից հոբելյարին ողջունեց եւ պատվոգրով պարգեւատրեց ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարար Ռոլանդ Շառոյանը: Երեւանի քաղաքապետ Ռոբերտ Նազարյանը Զանազանյանին հանձնեց «Երեւանի զինանշան» հուշամեդալը: Յուրօրինակ նվեր էր պատրաստել Սանկտ Պետերբուրգից ժամանած գեղանկարիչ Արամ Սարիբեկյանը՝ հոբելյարին հանձնելով նրա դիմանկարը:

Շնորհավորողների եւ նվերներ հանձնողների թվում էին նաեւ ՀՀ կինեմատոգրաֆիստների միության նախագահ, ԱԺ պատգամավոր Սերգեյ Իսրայելյանը, ֆուտբոլի անվանի վետերան Հարություն Քեհյանը, ֆուտբոլի ֆեդերացիայի նախագահ Սուրեն Աբրահամյանը եւ այլք, որոնք բոլորն էլ իրենց բարեմաղթանքները հղեցին Հովհաննես Զանազանյանին: Հոբելյարին իրենց կատարումներով ողջունեցին արվեստի ներկայացուցիչները:

Այո, ջերմ ու հուզիչ էր հոբելյանական երեկոն: Բեմահարթակում «Արարատ-73»-ի լեգենդար ֆուտբոլիստներն էին, որոնք վաղուց արդեն համալրել են հայկական ֆուտբոլի անվանի վետերանների շարքերը: Իսկ բոլորի ուշադրության կենտրոնում արդեն 55-ը բոլորած Հովհաննես Զանազանյանն էր: Այսօր էլ նա նույն կենսախինդ, ատլետիկ կազմվածքով, բոլորի կողմից սիրված ու հարգված Հովոն է, միայն մազերի ճերմակն է մատնում նրա տարիքը: Միանալով շնորհավորանքներին, մաղթելով ամենայն բարիք, ասում ենք՝ ծնունդդ շնորհավոր, Հովհաննես:

Կայծակնային մրցախաղում Կասպարովն ուժեղ էր

Մոսկվայում Միխայիլ Բոտվիննիկի հուշամրցաշարի շրջանակներում անցկացված Կասպարով-Կրամնիկ շախմատային յուրօրինակ մրցամարտն ավարտվեց աշխարհի 13-րդ չեմպիոն Գարրի Կասպարովի հաղթանակով: Հիշեցնենք, որ մրցակարգի համաձայն, մրցակիցները նախ 4 պարտիա անցկացրին դասական շախմատի կանոններով: Ինչպես ցույց տվեց մեկնարկը, մրցակիցները լուրջ պայքարի դեռեւս չէին տրամադրվել: Արդյունքում բոլոր չորս պարտիաներն էլ խաղաղ ելք ունեցան: Վիճակագիրների հաշվարկով, երկու մրցակիցները միասին կատարել էին 257 քայլ: Չորս պարտիայի համար նախատեսված 250 հազար դոլարը հավասարապես բաշխվեց մրցակիցների միջեւ:

Ավելի աշխույժ մրցապայքար ծավալվեց արագ շախմատի կանոններով անցկացված 6 պարտիայից բաղկացած մրցամարտում: Առաջին պարտիան արդյունավետ ելք ունեցավ. հաղթեց Կասպարովը: Ապա հետեւեցին չորս ոչ-ոքիները, իսկ վերջին պարտիայում Կրամնիկը հասավ հաջողության եւ հավասարեցրեց հաշիվը՝ 3-3: Այս անգամ էլ 200 հազար դոլարը հավասարապես բաշխվեց մրցակիցների միջեւ:

Մրցամարտի ելքը պիտի վճռեին կայծակնային 10 պարտիաները: Այստեղ Կասպարովը վերջապես հաստատեց իր առավելությունը՝ շահելով չորս պարտիա: Կրամնիկն իր օգտին գրանցեց միայն մեկը, 5 պարտիաներն էլ խաղաղ ելք ունեցան: Այսպիսով, կայծակնային մրցամարտում գրանցվեց 6,5-3,5՝ հօգուտ Կասպարովի, որը հաղթող ճանաչվեց մրցախաղում ընդհանուր 11,5-8,5 հաշվով: Կասպարովն այդ հաղթանակի համար ստացավ 255 հազար դոլար, Կրամնիկը՝ 10 հազարով պակաս:

Հակոբյանը 2-րդ մրցանակակիր

Երեւանցի գրոսմայստեր Վլադիմիր Հակոբյանը հաջող մրցելույթներ ունեցավ իսպանական Ալբոքս քաղաքում անցկացված մրցաշարերում: Նախ նա միաժամանակյա խաղաշար անցկացրեց: Արդյունքը գերազանց էր՝ 24 հաղթանակ, 3 պարտություն: Այնուհետեւ Հակոբյանը մասնակցեց ներկայացուցչական մի մրցաշարի, որտեղ եւս իրեն լավագույն ձեւով դրսեւորեց: 140 շախմատիստներ, որոնցից 30-ը գրոսմայստերներ էին, շվեյցարական մրցակարգով, 9 տուրից բաղկացած մրցաշարում արագ շախմատի կանոններով պայքարում էին հաղթողի կոչման համար: Վլադիմիր Հակոբյանը 9 հնարավորից վաստակելով 7 միավոր, բաժանեց 2-7-րդ տեղերը՝ հաղթողից հետ մնալով ընդամենը կես միավորով:

Ընթացիկ մրցաշրջանը հայ գրոսմայստերի համար կարելի է հաջող համարել: Միայն 5 անգամ նա ամենատարբեր կարգի մրցաշարերում հաղթող է ճանաչվել, ինչը վկայում է Հակոբյանի շախմատային տաղանդի մասին: Վլադիմիրը մեծ ներդրում ունեցավ նաեւ շախմատի աշխարհի թիմային առաջնությունում Հայաստանի հավաքականի՝ բրոնզե մեդալներ նվաճելու գործում: Ափսոս միայն, որ նա անհաջող հանդես եկավ Եվրոպայի անհատական առաջնությունում՝ զրկվելով աշխարհի առաջնությանը մասնակցելու իրավունքից:

Վերադարձ հին մրցակարգի՞ն

Հնարավոր է, որ հաջորդ տարվանից ֆուտբոլի Միջմայրցամաքային գավաթի խաղարկությունն անցկացվի հին մրցակարգով՝ սեփական եւ մրցակցի դաշտում կայանալիք հանդիպումներով: Այս մասին հայտարարել է ֆուտբոլի Ճապոնիայի ֆեդերացիայի նախագահ Շինիխիրո Օկանոն «Բավարիա»-«Բոկա Խունիորս» հանդիպումից հետո: Պատճառն այն է, որ այս տարվա հունիսին ՖԻՖԱ-ն Ճապոնիայի ֆեդերացիայի հետ պայմանագիր չի կնքել հաջորդ խաղարկությունների անցկացման վերաբերյալ: Պատճառը ֆինանսների բացակայությունն է:

Նշենք, որ մինչեւ 1980 թ. գավաթը վիճարկող թիմերը միմյանց հետ մրցում էին երկու անգամ:

Մարադոնան կզբաղվի քաղաքականությամբ

Վերջերս մեծ ֆուտբոլին պաշտոնապես հրաժեշտ տված Դիեգո Մարադոնան վճռել է զբաղվել քաղաքականությամբ: Պերուական հեռուստաալիքներից մեկին տված հարցազրույցում նա նշել է, որ մտադիր է 2003 թ. կայանալիք ընտրություններում Արգենտինայի փոխնախագահի պաշտոնի համար դնել իր թեկնածությունը: Մարադոնան ցանկանում է ընտրություններին գնալ երկրի նախկին նախագահ Կառլոս Մենեմի հետ: Վերջինս երկրի Գերագույն դատարանի որոշմամբ երկու շաբաթ առաջ է ազատվել կալանքից: Նրան մեղադրում էին Խորվաթիային եւ Էկվադորին արգենտինյան զենքի անօրինական մատակարարումների համար:

Մարադոնան ժամանակին իր աջակցությունն է ցուցաբերել Մենեմին, որը վերը նշված մեղադրանքով 5 ամիս գտնվում էր տնային կալանքի տակ: Անվանի ֆուտբոլիստը մտերիմ հարաբերությունների մեջ է երկրի նախկին նախագահի հետ, որը 1989-1999 թթ. ղեկավարում էր Արգենտինան: Մենեմը պատրաստ է առաջիկա ընտրություններում կրկին դնել իր թեկնածությունը նախագահի պաշտոնում: Մարադոնան համոզված է, որ Մենեմը հաջողության կհասնի եւ այն ժամանակ ինքը պատրաստ է զբաղեցնելու փոխնախագահի աթոռը:

Էջը պատրաստեց
ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

ԴՈՒՔ ԲԱԺՆԵՏԵ՞Ր ԵՔ

Հայաստանի կենտրոնական դեպոզիտարիան հիշեցնում է.

ՀՀ օրենսդրության համաձայն, բաց բաժնետիրական ընկերությունների բաժնետոմսերի սեփականության իրավունքը ծագում է այն Հայաստանի կենտրոնական դեպոզիտարիայում գրանցելուց հետո:

Բաժնետերերի սեփականության իրավունքի պաշտպանության եւ երրորդ անձանց չարաշահումներից բաժնետերերին զերծ պահելու նպատակով, Հայաստանի կենտրոնական դեպոզիտարիան անվճար տրամադրում է սեփականությունը հավաստող համապատասխան փաստաթղթեր (հաշվից քաղվածքներ):

Այցելեք Հայաստանի կենտրոնական դեպոզիտարիա՝ ք. Երեւան, Հանրապետության 5բ կամ դիմեք Ձեզ սպասարկող բրոքերային ընկերությանը:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարեք 54-36-56 կամ 58-91-51:

---

undp

ՄԱԶԾ-ի հայաստանյան գրասենյակը հայտարարում է բաց մրցույթ անհրաժեշտ գրասենյակային կազմտեխնիկական սարքավորումների ձեռք բերման համար: Հետաքրքրված կազմակերպությունները կամ անհատ ձեռնարկատերերը կարող են դիմել ՄԱԶԾ-ի հայաստանյան գրասենյակ՝ Կ. Լիբկնեխտ 14, հեռ. 56 60 73, պրն Գագիկ Շահինյանին, եւ ստանալ մրցույթին մասնակցելու համար անհրաժեշտ փաստաթղթերը՝ մինչեւ սույն թվականի դեկտեմբերի 14-ը, ժամը 18:00:

AMERICAN EMBASSY

NATIONAL HIRE VACANCY ANNOUNCEMENT

OPENING DATE: December 4, 2001
CLOSING DATE: December 18, 2001
POSITION TITLE: Administrative Clerk
GRADE: FSN-6

MAJOR DUTIES AND RESPONSIBILITIES:

Under the general supervision of the Public Affairs Officer the incumbent is responsible for the overall management of public diplomacy resources and activities.

- Prepares obligating documents, including payment vouchers for grants and representation vouchers for submission to B&F.
- Oversees administration of Post's Small Democracy and GOE Grants programs. Evaluates incoming grant proposals. Advises Cultural Exchange Coordinator and PAO on grante organization backgrounds. Advises potential grantees regarding problems with the applications and recommends solutions. Write grants/cooperative agreements for PAO signature, in accordance with relevant procurement regulations. Oversees disbursement of grant funds. Ensures unspent funds are returned to Post or properly reprogrammed. Submits grant registers. Maintains inventory of granted equipment.
- Coordinates PD office Yerevan support for English language teaching activities in Armenia.
- Assits in implementation of the post book translation program.
- Provides program and logistic support for all non-FSA and non-ECA based projects.

QUALIFICATIONS:

- University degree is required. Further study or training in business administration, financial management, or related field is highly desirable.
- Three to five years experience in administration of finance is required, some experince in the fields of communication, education or culture desirable.
- Level IV (fluent) in written and spoken English as well as excellent level of written and spoken Armenia and Russian is required.

WHO MAY APPLY: Unlimited.

HOW TO APPLY: Please submit a detailed resume or an Applicaton for Federal Employment (SF-171), or an Optional Application for Federal Employment (OF-612) which are available from Amerivan Embassy guard office located at number 18, Marshal Bagramian street. Deposit the completed application form or resume in the application box located in the Embassy guard office.

---

undp

ՄԱԶԾ-ի հայաստանյան գրասենյակը հայտարարում է բաց մրցույթ անհրաժեշտ ռադիոկապի սարքավորումների ձեռք բերման համար: Հետաքրքրված կազմակերպությունները կամ անհատ ձեռնարկատերերը կարող են դիմել ՄԱԶԾ-ի հայաստանյան գրասենյակ՝ Կ. Լիբկնեխտ 14, հեռ. 56 60 73, պրն Գագիկ Շահինյանին, եւ ստանալ մրցույթին մասնակցելու համար անհրաժեշտ փաստաթղթերը՝ մինչեւ սույն թվականի դեկտեմբերի 14-ը, ժամը 18:00:

Անուրդի հայտարարություն

Մաշտոցի պող. կենտրոնական մասում վաճառվում է օրիգինալ դիզայնով կապիտալ նորոգված մոտ 1000 քմ առեւտրային եւ հանրային սննդի տարածք: Մեկնարկային գինը համարժեք է 494.000 ԱՄՆ դոլարին: Անուրդը կայանալու է 27.12.01 թ. Թեմեյան կենտրոնում: Անուրդը հայտարարվել է 27.11.01 թ. պաշտոնական ծանուցմամբ «Ազգ» թերթում: Մանրամասների համար դիմել «Հարությունյան եւ գործընկերներ իրավաբանական գրասենյակ» ՍՊԸ, հեռ. 559501, ֆաքս. 400749, auction@legal.am

---

Սոցիալական կոռուպցիայի դեմ պայքարող կոմպոզիտոր Կուրտ Վայլի երաժշտությունն առաջին անգամ Հայաստանում ներկայացնում է «Կաղանս» կենտրոնը

Դեկտեմբերի 14-ին «Արամ Խաչատրյան» համերգասրահում կկայանա համերգ՝ նվիրված Մարդու իրավունքների պաշտպանության միջազգային օրվան: Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբը՝ դիրիժոր Ռուբեն Ասատրյանի ղեկավարությամբ առաջին անգամ Հայաստանում կկատարի Կուրտ Վայլի ստեղծագործությունները: Կոմպոզիտորի Առաջին եւ Երկրորդ սիմֆոնիաներից բացի համերգին նաեւ կհնչի Ջութակի եւ փողային գործիքների համար գրված կոնցերտը: Համերգի կազմակերպիչն է «Կաղանս» կենտրոնը:

Արժեթղթերի գնման/վաճառքի համար դիմել Հայաստանի Ֆոնդային Բորսայի անդամ բրոքերային ընկերություններին

Արչինֆորմ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Թումանյան 28/20
Հեռ.՝ 542674

Արմենբրոկ ՓԲԸ
ք. Երեւան, Հանրապետության 5բ
Հեռ.՝ 528986

Ալինվեստ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Ռոստոմյան 21, բն. 41
Հեռ.՝ 454112, (09) 429412

Ամթես ՍՊԸ
ք. Երեւան, Ե. Քոչար 21/1, բն. 37
Հեռ.՝ 571218

Արժեթղթեր Կենտրոն ՍՊԸ
ք. Երեւան, Հանրապետության 5բ
Հեռ.՝ 525801, 581578

Աերոբոլ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Կոմիտաս 22/50
Հեռ.՝ 222725, 278469

Ալիխանյան Բրոկեր ՍՊԸ
ք. Վանաձոր, Գ. Լուսավորչի 45ա
Հեռ.՝ (051) 40297

Ալս Եզրումցի ՍՊԸ
ք. Վանաձոր, Տիգրան Մեծի 71/27
Հեռ.՝ (051) 22422

Այթի Բրոկ Դիլ Տրաստ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Հալաբյան 47, բն. 31
Հեռ.՝ 348837

Գոլդ-Ինվեստ ՓԲԸ
ք. Երեւան,Գ. Լուսավորչի 15/1
Հեռ.՝ 525822

Երեւան-Բրոկեր ՍՊԸ
ք. Երեւան, Ամիրյան 2/8
Հեռ.՝ 524357, 151820

Էդլեն-Ինվեստ ՓԲԸ
ք. Երեւան, Նալբանդյան 50, բն. 26
Հեռ.՝ 528232, 540914

Ինվեստիս ՓԲԸ
ք. Երեւան, Զաքյան 8, բն. 30բ
Հեռ.՝ 567767, 582478, 562404

Կապիտալ Ինվեստ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Ագաթանգեղոսի 7
Հեռ.՝ 569680, 526417

Կապիտալ Մենեջմենթ ՓԲԸ
ք. Երեւան, Ամիրյան 2/8
Հեռ.՝ 560138

Կապիտալ Տրաստ ՓԲԸ
ք. Երեւան, Գ. Լուսավորչի 15/1
Հեռ.՝ 580745

Մ.Գ.Ա. ՍՊԸ
ք. Գյումրի, Աբովյան 242-1
Հեռ.՝ (041) 22184, (051) 23109

Նոր-Վեստ-Ինվեստ ՍՊԸ
ք. Գյումրի, Աբովյան 247
Հեռ.՝ (041) 30868

Պրիմուս Ինվեստ ՓԲԸ
ք. Երեւան, Նալբանդյան 50/ 26
Հեռ.՝ 521812, 521051, 528778

Սարբոլ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Գայի 24
Հեռ.՝ 630480, 542547

Վիպեր ՍՊԸ
ք. Երեւան, Ամիրյան 24, բն. 5
Հեռ.՝ 531805

Տոնսոն ՍՊԸ
ք. Երեւան, Դեղատան 2
Հեռ.՝ 545477, 545407

Օրիգինալ Ինվեստ ՓԲԸ
ք. Երեւան, Վարդանանց 5ա
Հեռ.՝ (09) 420449

Armex
Հայաստանի Ֆոնդային Բորսա
Armenian Stock Exchange

2001 թ. դեկտեմբեր 10-ի առեւտրային նստաշրջան

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ԳՆԱՆՇՈՒՄ

Թողարկող Issuer	Հապ. ABBR	Ցուցակ Listed	Գնում* Bid: Լավագույն գին Best price	Գնում* Bid: Միջ. կշռ. գին Avg. price	Գնում* Bid: Քանակ Total qnt.	Վաճառք* Ask: Լավագույն գին Best price	Վաճառք* Ask: Միջ. կշռ. գին Avg. price	Վաճառք* Ask: Քանակ Total qnt.	Կատարված գործարքներ Transactions: Նվզ. գին Day low	Կատարված գործարքներ Transactions: Առավ. գին Day high	Կատարված գործարքներ Transactions: Միջ. կշռ. գին Avg. price	Կատարված գործարքներ Transactions: Փոփ.% Avg%	Կատարված գործարքներ Transactions: Ծավալ (հազ. դրամ) Volume
ՉԱՓԻՉ 1 (ԱՐԹԻԿՅԱՆ)	ACHI	B											
ԱՐԱԳԱԾ ԲԱՄԲԱԿԱԳՈՐԾ. ԱՄ	AGBM	B											
ԱՅՐՈՒՄԻ ՊԱՀԱԾՈՆԵՐԻ ԳՆ	APAH	B											
ԱՊԱԿԵԿՈՒՌԻՉ	APAK	B											
ԱՐԴԻՆ ԷԼ.ՄԵԽ.ԳՆ (ԿԱՆԱՉՈՌ)	ARDV	B											
ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ	ARSL	B											
ԱՐՏԵՔՍ	ARTX	B											
ԱՐՓԱ ՍԵՎԱՆ	ASEV	B	1,000.0	1,000.0	1								
ԱՍԵԿԼՈՒԱՃ (ԱՐԹԻԿ)	ASTM	B											
ԱՎՏՈՄԱՔԵԳԱՅՏԵՐԻ ԳՆ	AVAG	B											
ԱՎԻԱՀԱՄԱԼԻՐ	AVHM	B	91.0	90.1	90								
ԱՎՏՈԲԵՌՆԻՉ	AVTB	B	600.0	600.0	20								
ԱՎՏՈՄԱՏԻԿԱ ԳՆ	AVTM	B	300.0	300.0	1								
ԻՋԵՎԱՆԻ ԲԵՆՏՈՆԻՏ ԿՏ	BENT	B											
ԲԺՇԿ.ՊԼԱՍՏ	BHSP	B											
ՉԱՐԵՆՑ. ԳՈՐԾԻՔԱՇԻՆ. ԳՆ	CHGG	B											
ԿԱՊԻՏԱԼ ՄԵՆԵՋՄԵՆԹ	CPMT	B											
ԴԻԼԻՋԱՆԻ ԱՐՏ. ՋՐ. ՄԿ	DAJK	B											
ԴԱՍՏԻԿԵՐՏԻ ԲՈՒԺՏԵԽ. ԳՆ	DBJG	B											
ԴԻԼԻՋԱՆԻ ԱՌՈՂՋ. ՀՆ	DJAH	B											
ՁՈՒԿԱԿԵՆՏՐՈՆ	DZKT	B											
ԷԼԵԿՏՐԱՉԵՉԳՐԻՍԱՐՔ	ECHS	B											
ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՍԱՐՔԱՇԻՆ. ԳՆ	ECSG	B											
ԵՐ. ԷԼԵԿՏՐԱՇԱՐԺԻՉՆԵՐԻ ԳՆ	EELJ	B											
ԵՐՖՐԵԶ	EFRZ	B	1,400.0	1,400.0	3								
ԵՐ. ՀԻԴՐՈՀԱՄՈՐՈՒԿ ԳՆ	EHHG	B											
ԵՐ. ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԳՆ	EJWG	B											
ԵՐԿԱԹԲԵՏՈՆ-7	EKB7	B											
ԵՐ. ԿԱՇՎԵ ԳԱԼԱՆՏԵՐԵԱՅԻ ՖԱ	EKGF	B	1,080.0	1,080.0	10								
ԵՐ. ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ ՔԻՄԻԱՅԻ ԳՆ	EKQG	B	400.0	400.0	100	900.0	900.0	33					
ԷԼԵԿՏՐԱԱՊԱՐԱՏ	ELAP	B	470.0	470.0	10								
ԷԼԵԿՏՐԱՄՈՆՏԱԺ	ELMJ	B											
ԷԼԵԿՏՐԱՍԱՐՔ	ELSQ	B											
ԵՐ. ԼՈՒՍԱՏԵԽՆԻԿԱ	ELUS	B											
ԵՂՆԱՁՈՐԻ ՄԱՐԶԱԿՈՇԻԿՆԵՐԻ ՖԱ	EMKFCO	B	500.0	500.0	100								
ԷԼԵԿՏՐԱՄԵՔՈՆ	EMOR	B											
[illegible]	EMTA	B											
ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՊԼԱՍՏՄԱՍ. ԳՆ	EPLG	B											
ԵՐԱԶ	ERAZ	B											
ԵՐ. ԺԱՄԱՑՈՒՅՑԻ ԳՆ	ERJG	B	1,350.0	1,350.0	12								
ԵՐԿԱԹԲԵՏՈՆ	ERKB	B											
ԵՐ. ՇԱՄՊԱՅՆ ԳԻՆԻՆԵՐԻ ԳՆ	ESHG	B											
ՄԱԱՉԻՏ ԹԵԼ. ԳՆ (ԵՐԵՎԱՆ)	ETCG	B											
ԵՐ. ՏԵԽՆՈԼՈԳ. ՍԱՐՔ.ԵՐԻ ԳՆ	ETXS	B											
ՎԱՆ ԱՖ (ԵՐԵՎԱՆ)	EVAF	B											
ԵՐ. ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԳՆ-1	EVGI	B											
ԱՆԻՎ	GANV	B											
ԳԱՌՆԻ	GARN	B											
ԳՈՐԻՍԻ ԳԱՄԱ	GGAM	B											
ԳԵԳԱՄԱ	GGMA	B											
ԳՅՈՒՄՐԻԻ ՄՍԻ ՊԱՀԱԾՈՆԵՐԻ ԿՏ	GMPG	B											
ՀԱՅԱԳՐՈԲԱՆԿ	HAGB	B											
ՀԱԷԿՈՉ	HASH	B	100.0	100.0	3,160								
ՀԱՏԻՍ	HATC	B											
ՀԱՅԾԽԱԽՈՏ	HATS	B	1,400.0	1,400.0	30								
Հ ԷԼ. ՀԱՅԱՍ ԳՈՐԾ	HEHG	B	450.0	450.0	10								
ՀԱՅԷԼԵԿՏՐԱՄԵՔԵՆԱ	HELM	B											
ՀԱՅԿԱԲԵԼ	HKBL	B											
ՀԱՅՔԻՄՄԵՔԵՆԱ	HQMQ	B											
ՀԱՅՔ ՇԻՆԱՄԱԽԱԳԻԾ	HSHN	B											
ՋԵՐՄՈՒԿ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԻ ԳՆ	JHJG	B	1,000.0	1,000.0	45								
ԿԱՇԻ	KASH	B											
ԿԱՄՈՒՐՋՇԻՆ	KMSH	B											
ԿՈՆԱԵԿՏ	KNET	B											
ԿԱՆԱԿ	KNKA	B											
ՌԵԼԵ ԳՆ (ԿԱՊԱՆԻ)	KREL	B											
ՄԱՔՈՒՐ ԵՐԿԱԹԻ ԳՆ	MQER	B	3,000.0	2,750.0	4								
ՄԱՐՏՈՒՆԻՇԻՆ	MRSH	B											
ՄԵՐՁԱՄՈՍԿՎԱՅԱՆ	MSKV	B											
ՄԱՍԻՍ ՏԱԲԱԿ	MSTB	B											
ՄԵՏՇԻՆ	MTSH	B											
ՆՈՒԲԱՐԱՇԵՆԻ ՏՐԻԿՈՏԱԺԻ ՖԱ	NBTF	B											
ՆԵՅՐՈՆ	NERN	B											
ՊԼԱՍՏԻԿ	PLAS	B											
ՓՈՔՐԻԿ ՆԱՐԵ	PQRN	B											
ՌԱՍՏՐ ԳՆ	RSTR	B											
ՌԵԶԻՍՏՈՐ	RZTR	B											
ՍԵԼԵՆ	SELN	B											
ՇԻՄԵՔԵՆԱՆՈՐՈԳՈՒՄ	SHMN	B											
ԵՐ. ՇԻՇԵՆ ՏԵՔՍՏԻԼ ԿՏ	SHTK	B											
ԿԱՏԱՐՈՂ ՍԱՐՔ. ԳՆ	SKSG	B											
ՍԻՍԻԱՆ	SSKN	B											
ԻՆՏԵՐՍՏԱՆՈԿ ԳԱԶ	STAN	B											
ՏԱՍՊ	TASP	B											
ՏԱՎՐՈՍ	TAVR	B											
ՈՒԿՐՇԻՆ	UKSH	B											
ՄԻԱՎՈՐՎԱԾ ԲԱՆԿ	UNBK	B											
ՎԱՅԱՉՈՐԻ ԿՈՇԻԿԻ ՖԱ	VAKF	B											
ՎԱՆԱՁՈՐԻ ԷԼԵԿՏՐՈՎԱԿ. ԳՆ	VEVG	B											
ՎԱՆՇԻՆ	VSHK	B											
ՎԻՏԱՄԻՆՆԵՐԻ ԳՆ	VTMG	B											
ԵՐԵՎԱՆ ԿԱՊՈՒՅՑ	YKHQ	B				8,000.0	8,000.0	1,000					
ԵՐ. ՊԱՀԱԾՈՆԵՐԻ ԳՆ	YPHG	B											
ԵՐ. ՌԵԼԵԻ ԳՆ	YRLE	B											
ԶԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ՊՂՆՁԱՄՈԼԻԲԴԵՆԱՅԻՆ	ZNGP	B											

* [illegible]
** [illegible]
Այլ տեղեկություններ հրապարակվում են ինտերնետային էջում www.armex.am

© Armex

«Գինդ» տպագրատուն. Երեւան, Բագրատունյաց 70ա Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության՝ 10. 12. 2001 Գինը՝ 100 դրամ